

RĪGAS PLĀNOŠANAS REĢIONA IDENTITĀTES VEIDOTĀJELEMENTI PĒTĪJUMS

Saturs

levads	1
Rīgas plānošanas reģiona vizītkarte.....	2
1. Rīgas plānošanas reģiona identitātes veidotājelementu izpētes metodoloģija.....	5
1.1. Iedzīvotāju aptauja.....	5
1.2. Fokusa grupas	8
1.3. Pašvaldību plānošanas dokumentu analīze	10
1.4. Padziļinātas intervijas.....	11
1.5. Pētījumu un plānošanas dokumentu saraksts.....	12
2. Iedzīvotāju aptauja	13
2.1. Aptaujas rezultātu kopsavilkums	13
2.2. Aptaujas rezultāti.....	14
3. Rīgas plānošanas reģiona novadu attīstības dokumentu apskata kopsavilkums	20
4. Rīgas plānošanas reģiona VRG fokusa grupu un Rīgas apkaimju rezultāti par viņu vietējās identitātes redzējumu un RPR ilgtspējīgas sociālekonomiskās attīstības potenciālu	21
4.1. Vietējās identitātes veidotājelementi	22
4.2. Rīgas plānošanas reģiona ilgtspējīgas sociālekonomiskās attīstības potenciāls.....	24
5. Interviju kopsavilkums	27
6. Secinājumi un ieteikumi	30

Ievads

Priekšizpēte par Rīgas plānošanas reģiona identitātes veidotājelementiem sagatavota pēc Rīgas plānošanas reģiona (turpmāk – RPR) pasūtījuma, projekta “Autentiskā kultūras tūrisma spēcīgāšana pilsētās ar bagātu kultūras mantojumu (Local Flavours)” (turpmāk – Projekts) ietvaros. Priekšizpēti izstrādāja SIA “LLF Sadarbība” laika posmā no 2021. gada 1. decembra līdz 2022. gada 31. janvārim. Darba ietvaros tika izstrādāta pētījuma metodoloģija, veikta iedzīvotāju aptauja, novadītas septiņas Rīgas plānošanas reģiona vietējo rīcības grupu dalībnieku fokusa grupas un viena Rīgas apkaimju alianses organizēta fokusa grupa, apzināti pašvaldību plānošanas dokumentos atspoguļotie vietējo teritoriju identitātes veidotājelementi, Rīgas plānošanas reģiona ilgtspējīgas sociālekonomiskās attīstības potenciāls, kas balstīts reģiona teritoriju, vietu, kopienu vai reģiona kopējā identitātē un vērtībās.

Identitāte ir viena no nozīmīgākajām, tai pašā laikā, diskutablākajām mūsdienu idiomām, stāsts par piederību, par to, kas mums ir kopīgs un vienojošs, tai pašā laikā, kas mūs atšķir no citiem. Identitātes konstruēšana ietver neskaitāmus daudzpusīgus elementus un dažādas cilvēka mijiedarbības struktūras mikro mērogā – attiecībās ar līdzcilvēkiem, piederības apziņā attiecīgajai kopienai un vietai. Vietas identitātes kontekstā būtiska ir gan personīgās identitātes – “kas es esmu” izpratne, gan sociālās dimensijas jeb “mēs” – kopienas apzināšanās, kas tiek raksturota kā viena no universālākajām un bezgalīgākajām cilvēka vajadzībām. Kopienas raksturo kopīga identitāte, vietas sajūta, attiecības, vide un viennozīmīgi, kultūra. Viens no plānošanas reģiona identitātes veidotājelementiem ir kopienas, kuras vieno izpratne par administratīvās teritorijas ilgtspēju un stratēģisko attīstību. Otrkārt, neskatoties uz plānošanas reģiona sadrumstalotību, ietilpstošo administratīvo teritoriju identitāšu vērtību pārpilnību, būtiski ir pamatot plānošanas reģiona homogēnas identitātes veidotājelementus, kas ir ne tikai saistoši reģiona darbības jomā, bet arī pārkāpj plānošanas reģiona administratīvo teritoriju robežas. Tai pašā laikā ir jāapzinās, ka identitātes elementi ir būtiska daļa no teritorijas zīmolvēstības satura, kas darbojas abos virzienos – stiprinot teritorijas iedzīvotāju piederību un teritorijas reputāciju, atpazīstamību nacionālā un starptautiskā mērogā.

Pētnieki izsaka pateicību Rīgas plānošanas reģiona administrācijai un vietējo rīcības grupu pārstāvjiem par atbalstu pētījuma izstrādē.

Rīgas plānošanas reģiona vizītkarte

Metropoles reģions ar 3437 km² lielu teritoriju

916017 iedzīvotāji, no tiem lauku teritorijā dzīvo 8%. Iedzīvotāju blīvums ir 267 cilv/ km².

Piekļaujas Baltijas jūras Rīgas jūras līcim ar piekrastes garumu – 53 km

Lielākā lidosta Latvijā un Baltijas valstīs – Starptautiskā lidosta Rīga

Tūrisma klāsteris
Jūrmala – Rīga – Sigulda

Zinātnes un izglītības centrs

Nodrošina 69,6% no visām darba vietām valstī

Bagātīgas dabas teritorijas -mežu un purvu teritoriju īpatsvars – 1 986 km² jeb 57,7%

Trīs Latvijas lielāko upju –
Daugavas, Lielupes, Gaujas grīvas

Lauksaimniecības zemju īpatsvars – 24,5%

Kultūras un mākslas centrs

Vizītkartes sagatavošanā izmantoti LĢIA Corine 2018, PMLP 2021, CSP 2021 dati.

Plānošanas reģioni ir atvasinātas publiskas personas, kas izveidotas 2006.gada augustā, balstoties uz Reģionālās attīstības likumu, ar mērķi sekmēt reģionu koordinētu plānošanu, pašvaldību un citu valsts iestāžu sadarbību.

Rīgas plānošanas reģionā dzīvo 44,6% Latvijas iedzīvotāju, no tiem vīrieši – 48,15% un sievietes 51,85%. RPR iedzīvotāju nacionālais sastāvs ir: latvieši – 56,7%, krievi – 29,1%, pārējie – 14,2%. Reģiona iedzīvotāju vecuma struktūra ir sekojoša: līdz 14 g. 18,72%, 15-64g. 61,84%, virs 65 g. 19,44%.

Rīgas plānošanas reģiona teritoriju veido galvaspilsēta Rīga, valstspilsēta Jūrmala, kā arī 7 novadu pašvaldības – Ādažu, Ropažu, Salaspils, Siguldas, Ķekavas, Olaines, Mārupes (skat. 1. attēlu).

1.attēls. Rīgas plānošanas reģiona teritorija; Avots: SIA Grupa93

Rīgas plānošanas reģions ir Latvijas galvaspilsētas, metropoles reģions, šobrīd, ekonomiski attīstītākais reģions valstī. Nozīmīgs ir Rīgas un apkārtējās funkcionālās telpas Baltijas un Eiropas mēroga attīstības potenciāls – ekonomiskās attīstības centrs, starptautisks transporta mezgls, kultūras mantojuma centrs un tūrisma potenciāls, t.sk. piekrastes potenciāls.

2021. gadā Rīgas plānošanas reģionā dzīvoja 993600 iedzīvotāji, kas ir 52,5% no visiem Latvijas iedzīvotājiem.

Par Rīgas plānošanas reģiona teritorijas attīstības plānošanas ietvaru gādā 9 pašvaldības un 8 vietējās rīcības grupas (VRG)¹ (skat. 2. attēlu).

Rīgas plānošanas reģiona vietējo teritoriju attīstības potenciāls un virzieni ir atspoguļoti pašvaldību ilgspējīgas attīstības stratēģijās un attīstības programmās kā arī VRG sabiedrības virzītās vietējās attīstības stratēģijās (SVVAS).

¹ Vietējā rīcības grupa (VRG) ir publisko un privāto partneru apvienība, kas darbojas noteiktā teritorijā ar iedzīvotāju skaitu robežās: Lauku attīstības programmas pasākumam no 10 līdz 65 tūkstošiem; Rīcības programmas pasākumam no 10 līdz 125 tūkstošiem.

2.attēls. Rīgas plānošanas reģiona teritorijā esošās VRG; Avots: SIA Grupa93

2014.-2020.gada plānošanas periodā sabiedrības virzītas vietējās attīstības pieejas galvenie mērķi un uzdevumi ir sniegt atbalstu lauku kopienu ilgtspēju veicinošām vietējās attīstības iniciatīvām, uzlabojot sociālo situāciju laukos, veidojot labvēlīgu vidi dzīvošanai, uzņēmējdarbībai un lauku teritoriju attīstībai.

1. Rīgas plānošanas reģiona identitātes veidotājelementu izpētes metodoloģija

Rīgas plānošanas reģiona identitātes veidotājelementu izpētes metodoloģijas (turpmāk – Metodoloģija) pamatā izmantots Projekta vadošā partnera ungāru zinātniskā institūta (iASK) metodoloģija - KRAFT Index Analysis and Evaluation Methodology, kā arī metodoloģijā ietverts temata attīstībai būtisku pētījumu un plānošanas dokumentu saraksts.

Metodoloģija izstrādāta pirms priekšizpētes uzsākšanas un papildināta priekšizpētes ietvaros.

1.1. Iedzīvotāju aptauja

Iedzīvotāju aptauju mērķis ir noskaidrot RPR teritorijā dzīvojošo un arī viesu viedokli un attieksmi par Rīgas plānošanas reģiona identitāti, t.sk. izmantojot arī KRAFT indeksa kritērijus. Aptauja organizējama elektroniskā formātā, nodrošinot nelielu komunikācijas kampaņu.

Anketu tika plānots izplatīt šādos komunikācijas kanālos:

- RPR komunikācijas kanālos (mājaslapā, sociālo tīklu platformās, individuāli izplatot aicinājumu piedalīties aptaujā RPR sadarbības partneriem),
- RPR teritorijā ietilpstošo pašvaldību komunikācijas kanālos,
- Rīgas aprinča portālā: www.aprinkis.lv,
- RPR teritorijā ietilpstošo Vietējo rīcības grupu komunikācijas kanālos (Apkaimju Alianse, iedzīvotāju grupas un to sociālie tīkli un tml.)
- Biedrības "Rīgas metropole" komunikācijas kanālos,
- Biedrības "Latvijas Lauku forums" komunikācijas kanālos.

Lai nodrošinātu respondentu sasniegšanu, tika sagatavots vizuāls materiāls (elektronisks plakāts) un uzaicinājuma teksts, daļībai anketā, norādot:

- Anketas nosaukumu "Aptauja par Rīgas plānošanas reģiona identitāti"
- Aptaujas mērķi un kā tiks izmantoti tās rezultāti,
- Termiņu anketas aizpildīšanai,
- Saite uz anketu (izmantojot saišu saīsinātāju ej.uz/)
- Norādi, kur tiks publicēti aptaujas rezultāti,
- Uzrunājošu aicinājumu piedalīties Rīgas plānošanas reģiona identitātes izziņāšanā un tālākā veidošanā.

Anketa tika izveidota kādā no aptauju veikšanas platformām (piemēram, VisiDati.lv vai GoogleForms). Aptaujas rezultāti tika detalizēti analizēti un apkopoti atsevišķā materiālā, sagatavojot skaidrojumus par rezultātu interpretāciju un galvenos secinājumus.

Aptaujas anketā tika iekļauti ~10 jautājumi, lai nodrošinātu to, ka anketas aizpildīšana respondentiem neaizņem daudz laika, strukturējot jautājumus 3 daļās:

- 1) viedoklis par esošo reģiona identitāti,
- 2) viedoklis par reģiona identitātes attīstības potenciālu,
- 3) respondenta profils.

Nemot vērā to, ka Rīgas plānošanas reģions ir reģionāla mēroga publiska institūcija, tādēļ anketā, lai tās respondentiem būtu vienkāršāk uztvert anketas tvērumu, tiek izmantots termins "Rīga/Pierīga", kas faktiski saprotams kā Rīgas plānošanas reģiona teritorija.

Priekšlikums aptaujā iekļaujamiem jautājumiem piedāvāts zemāk.

Jautājums	Jautājuma formāts	Atbilžu varianti
1. Lūdzu, norādiet savu dzīvesvietu	Nolaižamās izvēlnes jautājums	<ul style="list-style-type: none"> • norādītas visas RPR ietilpstošās pašvaldības • citur
2. Norādiet, cik lielā mērā Jūs jūtaties piederīgs savam novadam vai pilsētai kurā šobrīd dzīvojat?	Novērtējums 10 punktu skalā	<ul style="list-style-type: none"> • 1 punkts – nejūtos vispār piederīgs, pilnībā neasociēju sevi kā sava novada/pilsētas iedzīvotāju, neesmu vietējais patriots • 5 punkti – jūtos pilnībā piederīgs un asociēju sevi kā sava novada/pilsētas iedzīvotāju, esmu vietējais patriots
3. Norādiet, cik lielā mērā Jūs jūtaties piederīgs Rīgas plānošanas reģionam?	Novērtējums 10 punktu skalā	<ul style="list-style-type: none"> • 1 punkts – nejūtos vispār piederīgs, pilnībā neasociēju sevi kā Rīgas/Pierīgas iedzīvotāju • punkti – jūtos pilnībā piederīgs un asociēju sevi kā Rīgas/Pierīgas iedzīvotāju
4. Norādiet, cik lielā mērā piekrītat šim apgalvojumam	Atbilžu matrica	<p>Apgalvojumi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1) man ir būtiska mana novada/pilsētas identitāte un tas, lai es justos tai piederīgs/-a, • 2) man ir būtiska Rīgas/Pierīgas reģiona identitāte un tas, lai es justos tai piederīgs/-a, • 3) Man būtiska ir tikai manas apkārtnes identitāte un tas, lai es justos tai piederīgs/-a, • 4) man vispār nav būtiska teritorijas identitāte <p>Kritēriji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pilnībā piekrītu, • daļēji piekrītu, • daļēji nepiekrītu, • pilnībā nepiekrītu, • grūti atbildēt
5. Ar ko Rīgas un Pierīgas reģions var lepoties – kas ir šī reģiona unikālās vērtības?	Brīvā teksta jautājums	Papildu piezīme – lūdzu norādiet <u>3 galvenos atslēgas vārdus</u>

Jautājums	Jautājuma formāts	Atbilžu varianti
6. Kā Jūs vērtētu šo jomu attīstību Rīgas/Pierīgas reģionā?	Atbilžu matrica	<p>Atbilžu varianti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ekonomiskā attīstība (t.sk. ekonomiskā aktivitāte, iedzīvotāju ienākumu līmenis, uzņēmējdarbība) • Pārvaldība (t.sk. drošības sajūta, iedzīvotāju apmierinātība ar pārvaldību, sabiedrības līdzdalības iespējas) • Sociālā vitalitāte – dzīvotspēja (t.sk. demogrāfiskās tendences, sociālais atbalsts, vietējā identitāte) • Veselība (t.sk. veselības pakalpojumi, dzīvesveids, labbūtība) • Kultūra (t.sk. kultūras aktivitātes, piedāvājums) • Vide - gan dabiskā, gan apbūvētā (t.sk. apmierinātība ar apkārtējo vidi, vides stāvoklis, pilsētvides kvalitāte) • Tīkli, savienojamība (t.sk. reģionālā identitāte, digitalizācija, cilvēku savstarpējā sadarbība) • Izglītība/mācīšanās (t.sk. kompetences, pētniecība, atbalsts izglītībai) <p>Kritēriji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Slikti attīstīts • Vidēji attīstīts • Labi attīstīts • Ļoti labi attīstīts • Grūti novērtēt
7. Kādu Jūs vēlētos redzēt Rīgas metropoles areālu (Rīgas/Pierīgas reģionu) nākotnē?	Brīvā teksta jautājums	Papildu piezīme – lūdzu kodolīgi paskaidrojiet savu redzējumu (1 teikumā)
8. Lūdzu, atzīmējiet, kuri no apgalvojumiem vislabāk raksturo Jūs	Atbilžu matrica	<p>Atbilžu iespējas:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dzīvoju • Strādāju / mācos • Saņemu publiskos un komercpakalpojumus • Viesojos <p>Kritēriji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rīga • Pierīgas reģionā
9. Lūdzu, norādiet, cik ilgi dzīvojat savā pašreizējā dzīvesvietā (novadā/pilsētā)	Vienas izvēles jautājums	<ul style="list-style-type: none"> • Mazāk par 2 gadiem • 2 – 5 gadus • 6 – 10 gadus • 11 – 20 gadus • 21 – 40 gadus • Vairāk kā 40 gadus
10. Lūdzu, norādiet savu vecumu	Vienas izvēles jautājums	<ul style="list-style-type: none"> • līdz 18 gadiem • 19 - 34 gadi • 35 - 49 gadi • 50 - 64 gadi • 65 gadi un vairāk

1.2. Fokusa grupas

Fokusa grupu diskusijas tika organizētas neklātienē, ņemot vērā Covid-19 epidemioloģiskos ierobežojumus.

Fokusa grupu norise:

- Kopā tika plānots organizēt 8 fokusa grupu diskusijas (katrā no septiņām vietējo rīcību grupu partnerībām un Rīgā);
- Paredzamais dalībnieku skaits katrā fokusa grupā – 8 dalībnieki (pārstāv gan NVO sektoru, gan uzņēmējus, gan teritorijas viedokļu līderus) un 2 fasilitatori (nodrošina LLF)
- Katras diskusijas ilgums – 2 stundas;
- Fokusa grupu formāts – darbnīca, izmantojot iepriekš sagatavotas darba lapas, kurās diskusijas fasilitatori piefiksē dalībnieku viedokļus, nodrošinot strukturētu pieeju darbam;
- Katras fokusa grupas diskusijas dalībniekus iespējams dalīt 2 mazākās darba grupās vai arī nodrošināt darbu visiem kopā (atkarībā no situācijas);
- Darba norisei tika sagatavota prezentācija;
- Darba kārtība:
 - Ievads – iepazīšanās, darba kārtības izklāsts, sanāksmes mērķis, sagaidāmie rezultāti (10 minūtes)
 - Teritorijas identitātes novērtējums – iepazīstināšana ar pirmās darba lapas struktūru un kopīgs darbs, to aizpildot (35 minūtes)
 - Pārtraukums (5 minūtes)
 - Dažādu jomu novērtējums reģionā – iepazīstināšana ar otrās darba lapas struktūru un kopīgs darbs, to aizpildot (45 minūtes)
 - Noslēgums – sanāksmes kopsavilkums, tālākie izpētes soļi un informācija par to, kur būs pieejami rezultāti, atgriezeniskā saite no sanāksmes dalībniekiem (15 minūtes)
 - Rezerves laiks – 10 minūtes

Diskusijām attālināti tika izmantota kāda no kopstrādes platformām (piemēram, Miro vai Google Drive), nodrošinot darba lapu digitālo formātu.

Pēc diskusiju noslēguma fasilitatori sagatavoja sanāksmes kopsavilkumu, kas tika elektroniski nosūtīts visiem sanāksmes dalībniekiem, lai tie nepieciešamības gadījumā varētu sniegt papildinājumus.

Priekšlikums darba lapām atrodams zemāk. Nepieciešamības gadījumā darba lapās tika veiktas izmaiņas.

Pirmā darba lapa – reģiona atsevišķo teritoriju identitāte (30 min aizpildīšanai)

Kas vislabāk šobrīd raksturo mūsu vietējās rīcības grupas teritoriju?	
Mēs lepojamies ar:	
Mūsu unikālās vērtības ir:	
Kāds ir mūsu vietējās rīcības grupas teritorijas potenciāls?	
Mūsu lielākais spēks (stiprās puses) ir:	
Lietas, kas sekmē mūsu teritorijas attīstību:	
Kādas kopīgs un atšķirīgs mūsu reģionā?	
Atšķirīgais kaimiņu teritorijās (kas īpašs citiem):	
Kopīgais ar kaimiņiem:	

Otrā darba lapa – kopējā reģiona potenciāla novērtējums (40 min aizpildīšanai)

Tēma	Jomas vērtējums – kāda ir šī brīža situācija reģionā? (1 – 10 punktu skalā, kur 1 ir ļoti slikti, bet 10 – izcili)	Attīstības potenciāls – ko šajā jomā reģionā būtu jāattīsta?	Galvenie elementi no šīs jomas, kas tieši ietekmē kopējo reģiona identitāti
Ekonomiskā attīstība (t.sk. ekonomiskā aktivitāte, uzņēmējdarbība, infrastruktūra)			
Pārvaldība (t.sk. drošības sajūta, iedzīvotāju apmierinātība ar pārvaldību, sabiedrības līdzdalības iespējas)			
Veselība (t.sk. veselības pakalpojumi, dzīvesveids, labbūtība)			
Izglītība/mācīšanās (t.sk. kompetences, pētniecība, atbalsts izglītībai)			
Kultūra (t.sk. kultūras aktivitātes, piedāvājums)			
Dzīves vide - apbūvētā (t.sk. apmierinātība ar apkārtējo vidi, vides stāvoklis, pilsētvides kvalitāte)			
Sociālā vitalitāte – iedzīvotāji (tīklošanās, savstarpējā sadarbība)			

1.3. Pašvaldību plānošanas dokumentu analīze

Izpētes ietvaros veikta RPR pašvaldību plānošanas dokumentu analīzi. Analīzes mērķis ir izpētīt, vai pašvaldības savos ilgtermiņa (ilgtspējīgas attīstības stratēģijas) un vidēja termiņa (attīstības programmas) attīstības plānošanas dokumentos ir izvirzījušas stratēģiskus uzstādījumus attiecībā uz novada identitātes stiprināšanu, vietējo kopienu attīstības veicināšanu un aptvērušas jomas, kas attiecas uz KRFAT indeksu.

Tāpat izvērtējams, vai izstrādes process ir bijis sabiedrību iesaistošs, ņemot vērā to, ka sabiedrības līdzdalības nodrošināšana attīstības plānošanas procesā ir viens no instrumentiem, kā paaugstināt sabiedrības piederības sajūtu savam novadam/pilsētai/ciēmam.

Dokumentu analīzē paredzams rast atbildes uz šādiem jautājumiem:

1. Par izstrādes procesu un sabiedrības iesaisti:

- 1.1. Vai dokumentu izstrādes procesā ir veikta iedzīvotāju un uzņēmēju aptauja?
- 1.2. Vai iedzīvotāju un uzņēmēju aptaujas rezultāti ir apkopoti atsevišķā analītiskā materiālā un publicēti pašvaldības komunikācijas kanālos?

- 1.3. Vai iedzīvotāju aptauja iekļauts jautājums, ar ko lepojas iedzīvotāji savā novadā?
 - 1.4. Vai dokumentu izstrādes procesā organizēti iedzīvotāju forumi vai darba grupas, kurās būtu iespējams iesaistīties iedzīvotājiem? (neskaitot publiskās apspriešanas sabiedrisko sanākumi)
 - 1.5. Vai dokumentu izstrādes procesā sagatavotajā pašreizējās situācijas raksturojumā iekļauts apraksts par novada identitāti vai identitātes jautājums apskatīts kultūrvides, kā arī ainavu kontekstā?
 - 1.6. Vai dokumentu izstrādes procesā sagatavotajā pašreizējās situācijas raksturojumā apskatīts līdzšinējās mijiedarbība un sadarbības formas ar apkārtējām pašvaldībām (t.sk. minēts Rīgas metropoles areāls)?
2. **Par ilgspējīgas attīstības stratēģiju:**
- 2.1. Vai pašvaldības ilgspējīgas attīstības stratēģijā stratēģiski izvirzīti uzstādījumi, kas attiecas uz vietējo kopienu stiprināšanu? (piemēram, vietējo kopienu attīstība ietverta izvirzītajos mērķos, noteikti kopienu attīstības centri, akcentējot mazāk apdzīvotu vietu nozīmi kopējās identitātes saglabāšanā)
 - 2.2. Vai pašvaldības ilgspējīgas attīstības stratēģijas telpiskajā perspektīvā grafiski akcentēti novadu identitāti raksturojušie kultūrvēsturiski objekti un vietas?
 - 2.3. Vai pašvaldības ilgspējīgas attīstības stratēģijā paredzētas vadlīnijas, kas attiecas uz novada unikālo vietu identitātes saglabāšanu un potenciāla izmantošanu ekonomikas veicināšanai?
3. **Par attīstības programmu:**
- 3.1. Vai pašvaldības attīstības programmas stratēģiskajā daļā noteikti uzstādījumi, kas attiecas uz novada kopīgās un individuālo vietu identitātes stiprināšanu? (piemēram, vai ir izvirzīts kāds uzdevums saistībā ar to)
 - 3.2. Vai pašvaldības attīstības programmas rīcības plānā iekļautas konkrētas rīcības, kas:
 - 3.2.1. sekmē novada identitātes saglabāšanu, attīstīšanu?
 - 3.2.2. veicina sabiedrības līdzdalību teritorijas attīstībā, atbalstu NVO sektoram un vietējo iniciatīvas projektu īstenošanai, viedo ciemu kustības sekmēšanu?
 - 3.2.3. attiecas uz atbalstu radošajām industrijām?
 - 3.2.4. attiecas uz iedzīvotāju mūžizglītību?
 - 3.2.5. attiecas uz iedzīvotāju labbūtību?
 - 3.2.6. attiecas uz klientorientētas pieejas, atvērtības, inovācijas sekmēšanu pašvaldības pārvaldībā?
 - 3.2.7. attiecas uz pašvaldības sadarbību ar kaimiņu pašvaldībām, RPR, aktīvu darbību Rīgas metropoles areālā?

1.4. **Padziļinātas intervijas**

Lai nodrošinātu kvalitatīvu izpēti, salīdzinātu aptaujas un fokusa grupu diskusiju rezultātus, tika veiktas intervijas ar vairākiem speciālistiem:

1. RPR ietilpstošas valstpilsētas attīstības plānošanas speciālistu,
2. RPR ietilpstoša novada attīstības plānošanas speciālistu,
3. Telpiskās plānošanas speciālistu (jomas profesionāli no nozares),
4. Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas valsts sekretāra vietnieku reģionālās attīstības jautājumos (vai alternatīvi – politikas plānotāju),
5. Kultūras ministrijas valsts sekretāres vietnieku kultūrp politikas jautājumos (vai alternatīvi – politikas plānotāju),
6. Biedrības "Rīgas metropoles areāls" pārstāvi,
7. Rīgas pašvaldības aģentūras "Rīgas investīciju un tūrisma aģentūra" pārstāvi,
8. Saeimas deputātu, kas aktīvi darbojas reģionālās attīstības jautājumos.
9. Pierīgas tūrisma asociācija.

Piedāvātie interviju jautājumi:

1. Ko Jums nozīmē vārds “identitāte”?
2. Ar ko Jums šobrīd asociējas Rīgas/Pierīgas reģiona identitāte – kādi ir galvenie elementi?
3. Kāda ir Jūsu personīgā pieredze saistībā ar identitātes veidošanas un attīstības jautājumiem nacionālā/reģionālā/vietējā mērogā?
4. Vai Jūs uzskatāt, ka Rīgas/Pierīgas reģionam šobrīd ir kopīga identitāte? Kādēļ jā/nē?
5. Kādēļ, Jūsaprāt, būtu svarīgi vairāk un sistemātiskāk strādāt pie kopīgas Rīgas/Pierīgas identitātes veidošanas?
6. Kā, Jūsaprāt, reģiona identitāte ietekmē tā iedzīvotājus, uzņēmējus, organizācijas? Vai, Jūsaprāt, viņiem tā ir svarīga?
7. Kas ir galvenie faktori un spēlētāji (cilvēki), kuri sekmējuši vienotas reģiona identitātes veidošanos?
8. Vai pēdējos gados ir bijuši kādi spilgti, inovatīvi piemēri tam, kas izcēlis Rīgas/Pierīgas reģionu kā unikalitāti?
9. Kādās jomās, kam būtu jāmainās, lai kopējā reģiona identitāte kļūtu spēcīgāka?

Katras intervijas garums tika plānots līdz 45 minūtēm. Visi rezultāti, neminot konkrēti atbilžu sniedzējus, tika apkopoti atsevišķā kopsavilkumā.

1.5. Pētījumu un plānošanas dokumentu saraksts

Izpētes ietvaros tika veikta RPR teritorijā ietilpstošo pašvaldību spēkā esošo un izstrādes stadijā esošo dokumentu izpēte (kas bija pieejami uz izpētes laiku geolatl.lv), paredzot visu 9 pašvaldību ilgtspējīgas attīstības stratēģiju un attīstības programmu analīzi.

Papildus tam tika veikta RPR dažādu plānošanas dokumentu un pētījumu, kā arī dažādu nacionāla līmeņa plānošanas dokumentu analīze, t.sk.

- Rīgas plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2014- 2030,
- Pētījums „Rīgas plānošanas reģiona viedās specializācijas iespējas”,
- Rīcības plāna Rīgas metropoles areāla attīstībai (2020),
- Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021. – 2027. gadam,
- Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģiju līdz 2030.gadam,
- Reģionālās politikas pamatnostādnes 2021.-2027. gadam,

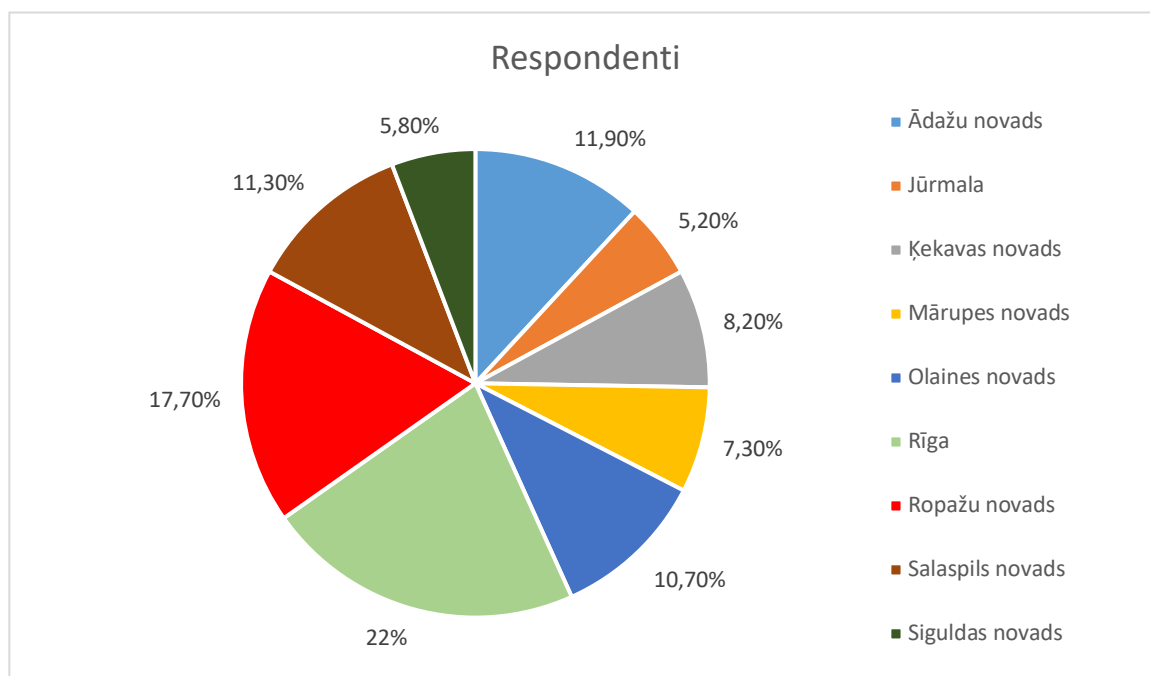
Tāpat tika apskatīti dažādi citi izpētes darbam noderīgi materiāli, kas saistīti ar vietu, pilsētu, novadu un reģionu identitātes jautājumiem t.sk.:

- Promocijas darbs “Mārketinga vadības metožu izmantošana Latvijas pašvaldībās”, Ainārs Brencis, 2015
- Maģistra darbs “Vietu attīstības priekšnosacījumi lauku teritorijās Latvijā”, Laura Dimitrijeva, 2018
- Maģistra darbs “Reģionālā un pilsētas identitāte Baltijas jūras reģiona pilsētās”, Elīna Feldberga, 2015

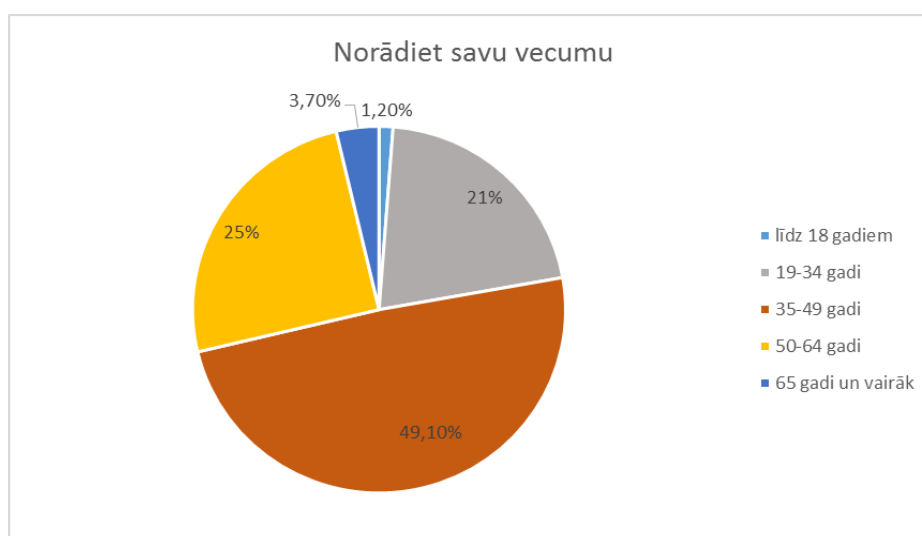
2. Iedzīvotāju aptauja

2.1. Aptaujas rezultātu kopsavilkums

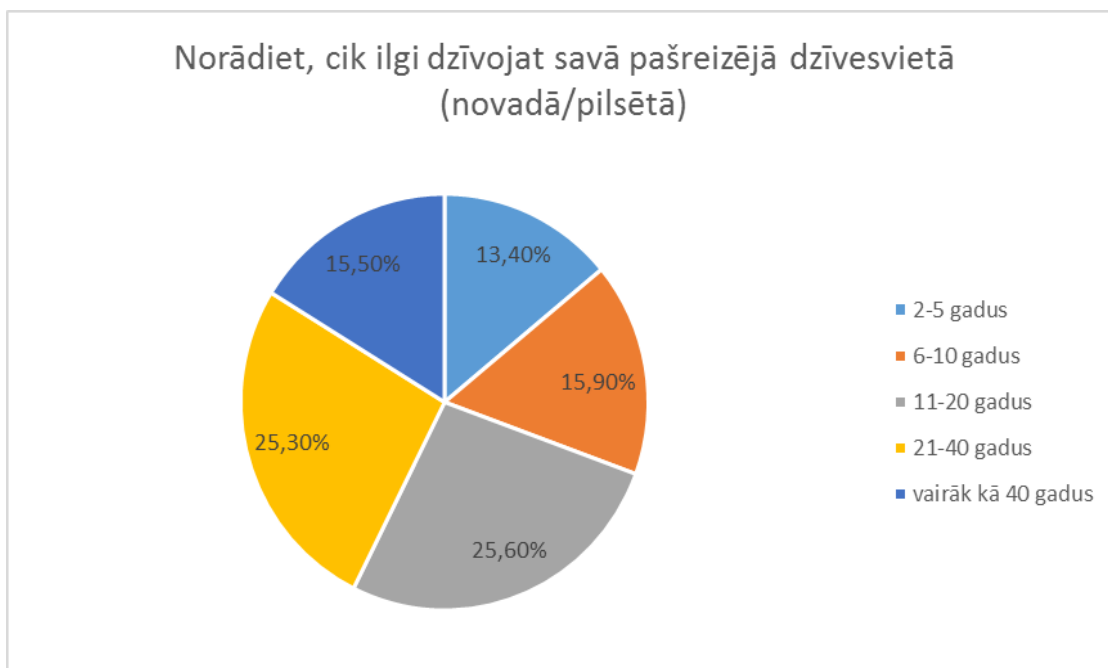
No 2021.gada 28.decembra līdz 2022.gada 20.janvārim tika veikta elektroniska Rīgas plānošanas novada iedzīvotāju aptauja par Rīgas plānošanas reģiona identitāti. Aptaujā piedalījās 328 respondenti (skat.3.att.). Respondenti pārstāvēja visas vecuma grupas, tomēr pārsvarā tie bija 34-49 gadus veci (skat.4.att.). Dzīves ilgums pašreizējā dzīves vietā respondentiem ir no 2 līdz vairāk kā 40 gadiem (skat.5.att.).

3.attēls. Iedzīvotāju aptaujas respondentu sadalījums pa Rīgas plānošanas reģiona pašvaldībām

4.attēls. Respondentu vecums

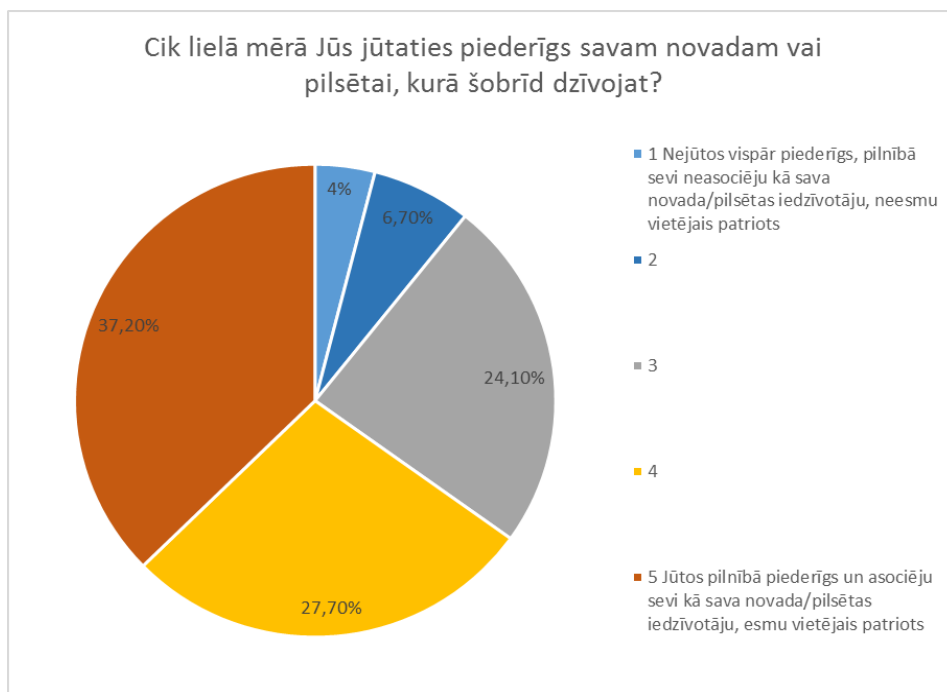

5.attēls. Respondentu dzīves ilgums pašreizējā dzīves vietā (novadā/pilsētā)

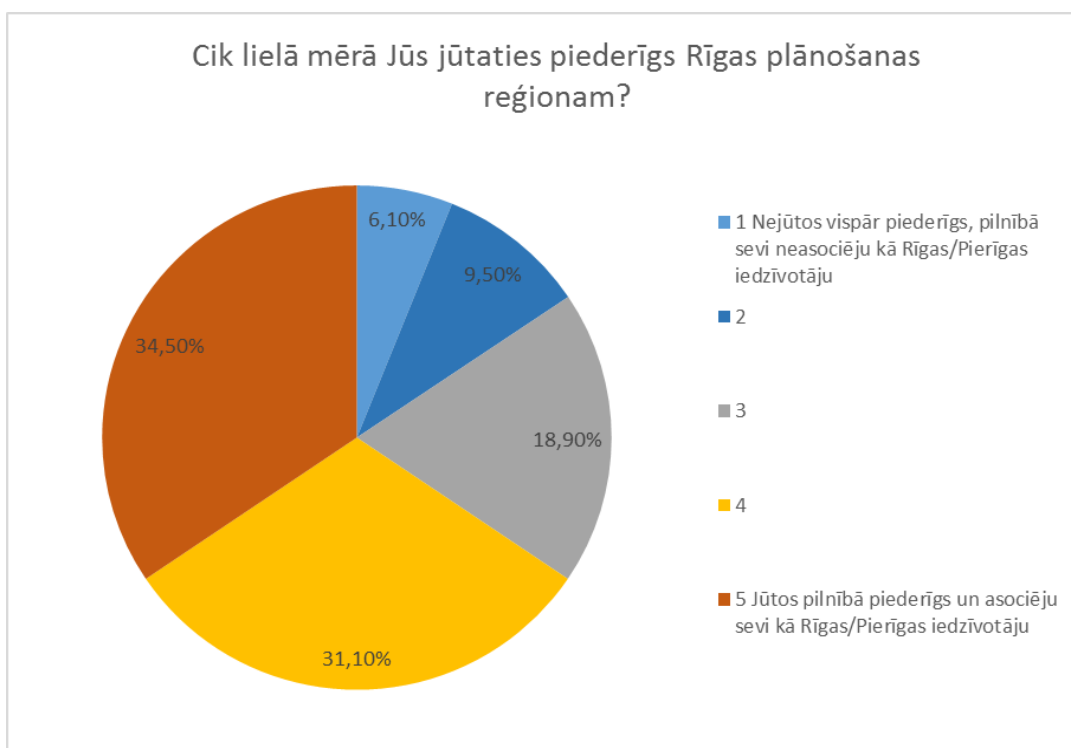
2.2. Aptaujas rezultāti

Gandrīz 65% respondentu jūtas pilnībā vai gandrīz pilnībā piederīgi un asociē sevi kā sava novada vai pilsētas iedzīvotāju. Tikai mazliet vairāk kā 10 % respondentu nejūt piederību savam novada/pilsētai, bet ceturtajai daļai respondentu ir neitrāls skatījums šajā jautājumā (skat. 6.attēlu). Arī piederības sajūtu (piederīgs, gandrīz piederīgs) Rīgai/Pierīgai apliecina 65% aptaujāto, bet nejūt piederību gandrīz 16% aptaujāto (skat.7.attēlu). Teritorijas apzīmējumu "Rīgas metropole" atpazīst gandrīz 60% aptaujāto (skat 8. attēlu).

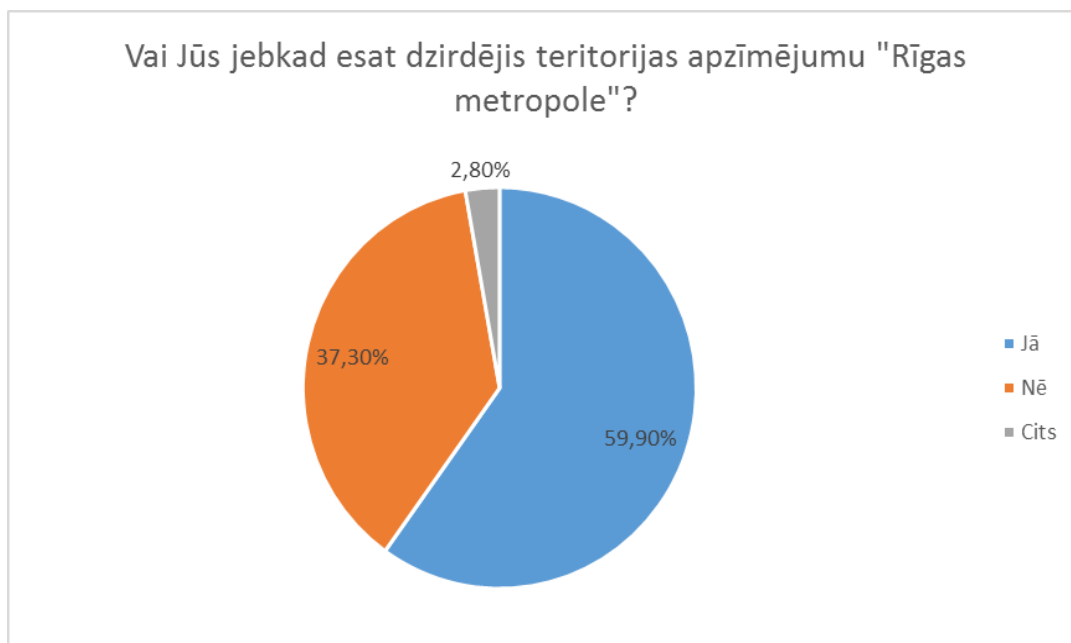
64% respondentu atzīst, ka viņiem ir būtiska sava novada/pilsētas identitāte un viņi jūtas tai piederīgi. 70% respondentiem ir būtiska Pierīgas identitāte, 56% - Rīgas identitāte, 48% tikai viņu dzīves vietas identitāte. 77% noliedz, ka viņiem nav būtiska teritorijas identitāte (skat. 10.att.).

6.attēls. Piederības novadam vai pilsētai novērtējums

7.attēls. Piederības Rīgas plānošanas reģionam novērtējums

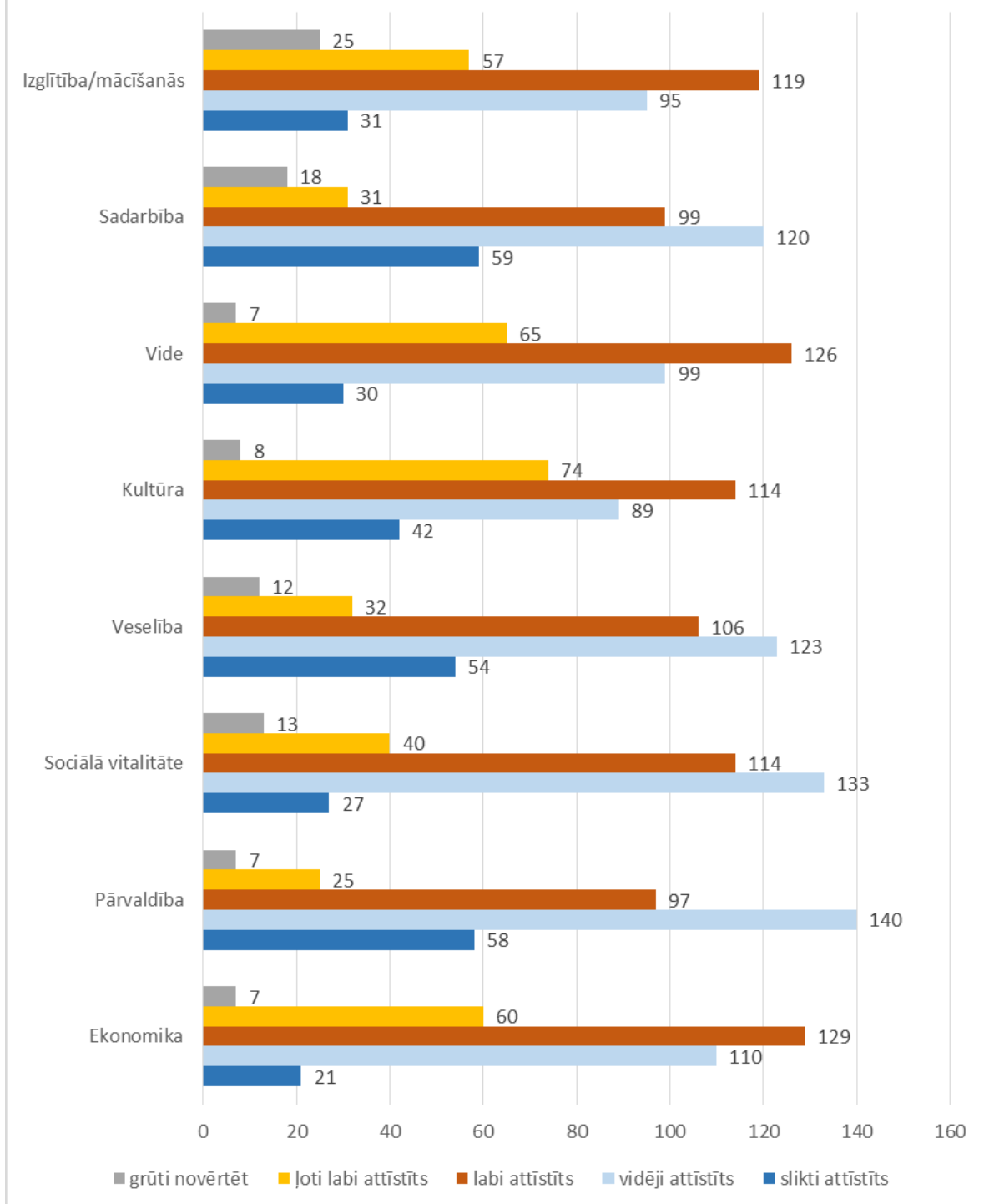

8.attēls. Teritorijas apzīmējuma "Rīgas metropole" atpazīstamība

Novērtējot Pierīgas reģiona attīstību 57 % respondentu atzina ekonomiku kā labi un ļoti labi attīstītu un tikai 6 % kā slikti attīstītu. Pārvaldību Pierīgas reģionā kā labi un vidēji attīstītu novērtēja 72 % respondentu, bet kā slikti attīstītu – 18%.

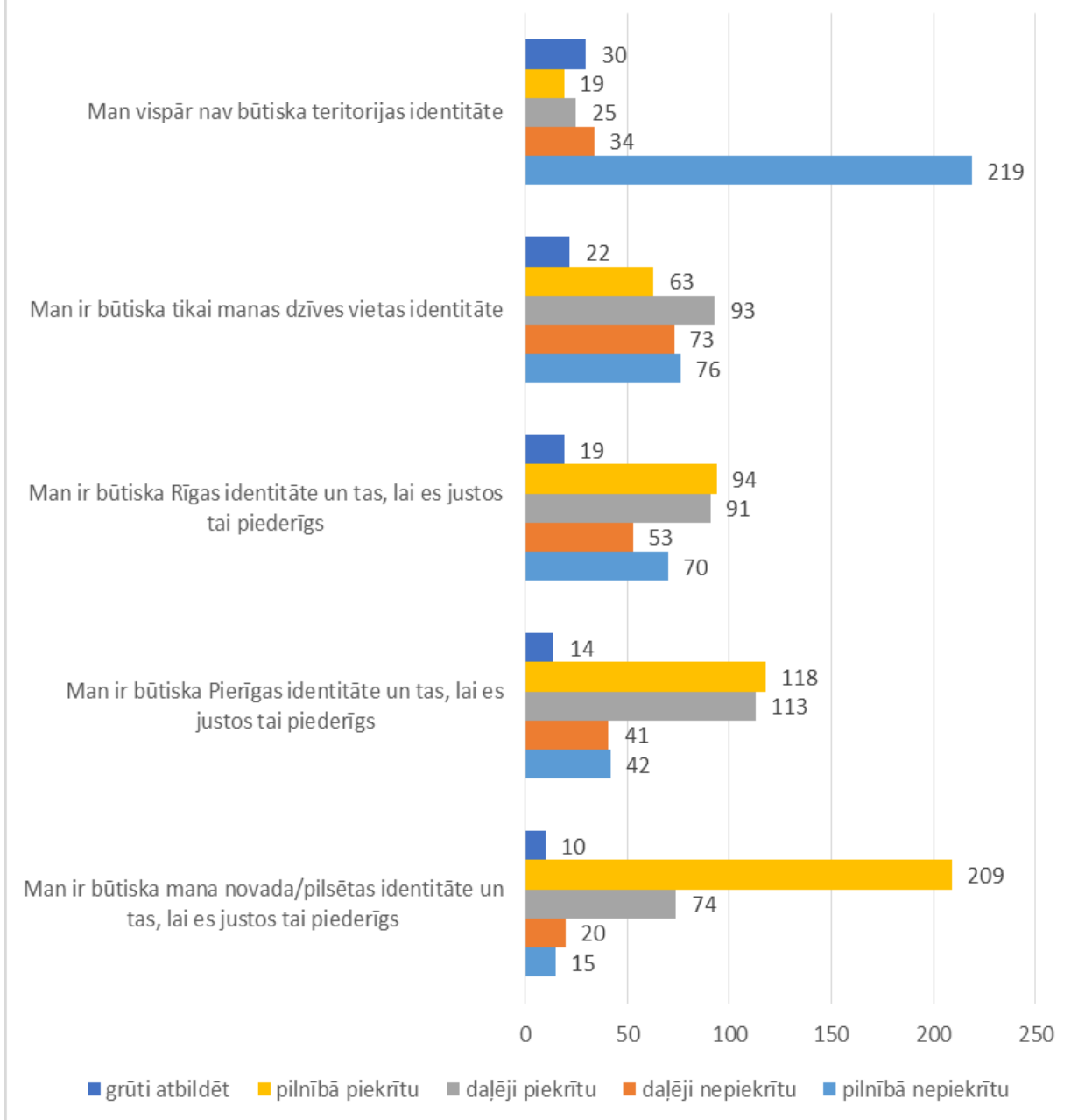
Izglītības, kultūras un vides jomu attīstība guvušas līdzīgu novērtējumu - labi un ļoti labi tās novērtējuši 54 līdz 57 % respondentu. Veselības, sociālās vitalitātes un sadarbības jomas respondenti galvenokārt vērtējuši kā labi un vidēji attīstītas (atbilstoši 70%, 75%, 67% respondentu). 18% un 16% respondentu kā slikti attīstītas novērtēja sadarbības un veselības jomas (skat. 9.att).

Kā Jūs vērtētu šo jomu attīstību Pierīgas reģionā?

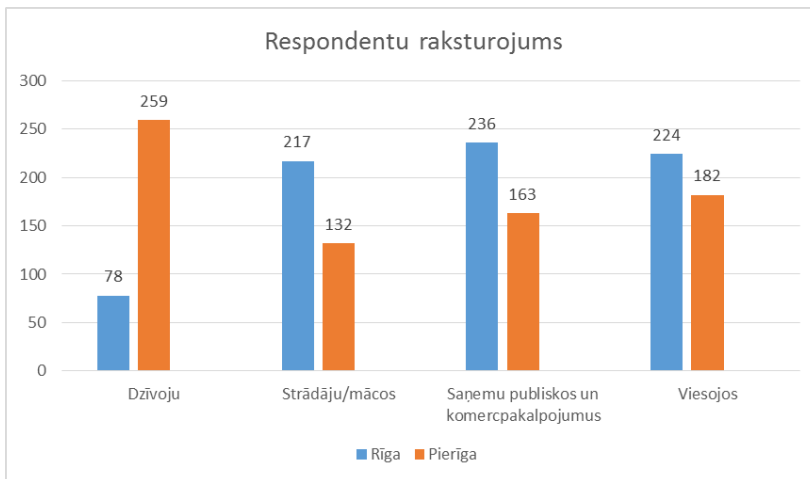
9.attēls. Attīstības novērtējums Pierīgas reģionā

Norādiet, cik lielā mērā piekrītat šim apgalvojumam

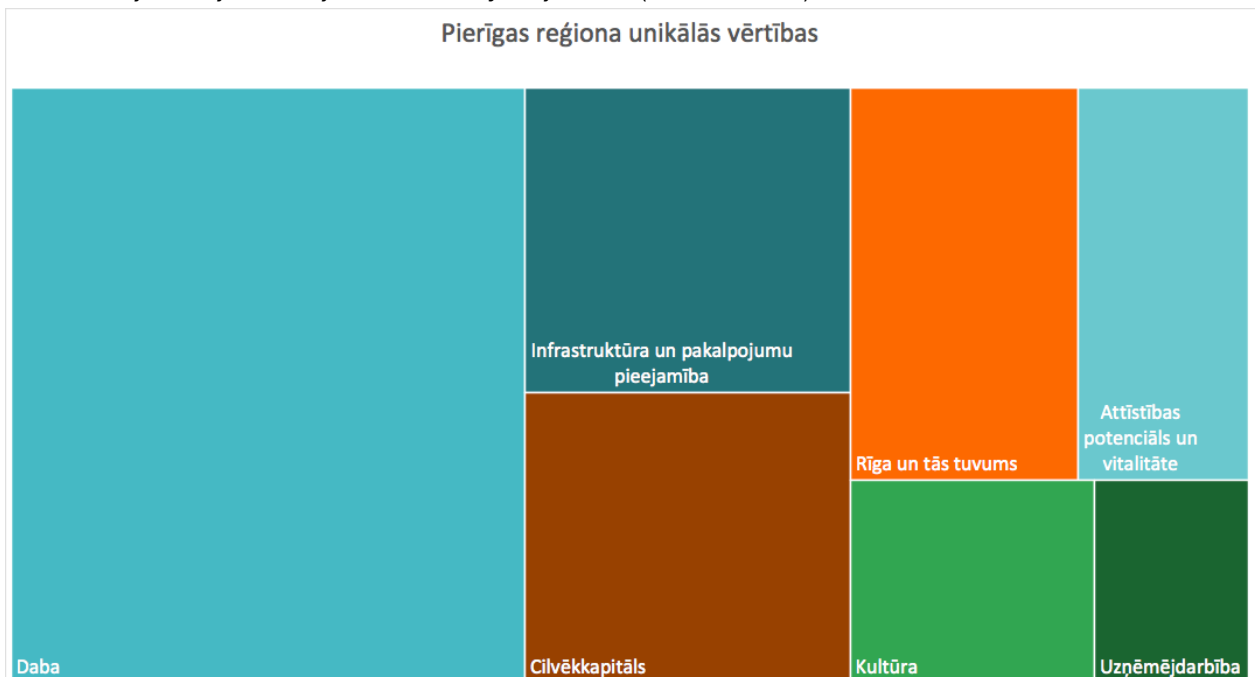
10.attēls. Vietas identitātes novērtējums

Gandrīz 80% respondentu dzīvo Pierīgā, bet 66% respondentu strādā vai mācās Rīgā. Publiskos un komercpakalpojumus Rīgā saņem par 22% vairāk respondentu kā Pierīgā, arī viesojas Rīgā par 13% vairāk respondentu kā Pierīgā (skat. 11.att).

11.attēls. Respondentu raksturojums

Respondenti, vērtējot Pierīgas reģiona unikālās vērtības, kā nozīmīgākās atzina dabas vērtības, kuras atbildēs tika kopumā minētas 216 reizes, iekļaujot gan konkrētus dabas objektus, kā reģionā esošās ūdenstilpnes, gan mežus un purvus, gan akcentējot vides kvalitāti, t.sk. gaisa kvalitāti. Kā otra nozīmīgākā vērtību kategorija tika minēts cilvēkkapitāls, kopumā 67 reizes minot gan kopienas un kopienu aktivitātes, izglītotos un patīkamus cilvēkus, kā arī atsaucoties uz tādām pietuvinātām sociālām grupām kā ģimene un kaimiņi. Infrastruktūra un pakalpojumu pieejamība, tika minēta 47 reizes, minot gan transporta infrastruktūru, gan izglītības un sporta infrastruktūras pieejamību. Arī Rīgas tuvums iezīmējas kā nozīmīga vērtība Pierīgas reģionam, tāpat arī reģiona attīstības potenciāls un vitalitāte. Kā unikāla vērtība vairākkārtīgi tiek minēta arī kultūra, iekļaujot gan materiālo gan nemateriālo kultūrvēsturisko mantojumu, kā arī uzņēmējdarbība, akcentējot vietējos ražotājus un mazo uzņēmējdarbību (skat. 12. attēlu).

12. attēls. Iedzīvotāju aptaujas respondentu redzējums par unikālajām reģiona vērtībām

3. Rīgas plānošanas reģiona novadu attīstības dokumentu apskata kopsavilkums

Izpētes ietvaros veikta RPR pašvaldību plānošanas dokumentu analīze. Analīzes mērķis ir izpētīt, vai pašvaldības savos ilgtermiņa (ilgtspējīgas attīstības stratēģijas) un vidēja termiņa (attīstības programmas) attīstības plānošanas dokumentos ir izvirzījušas stratēģiskus uzstādījumus attiecībā uz novada identitātes stiprināšanu, vietējo kopienu attīstības veicināšanu un aptvērušas jomas, kas attiecas uz KRFAT indeksu.

Apskatīti tika plānošanas dokumenti (kādi tie bija pētījuma izstrādes laikā), kas atradās dažādās "gatavības" stadijās – gan jau novada domē apstiprināti, gan 1. redakcijas stadijā.

Visu pašvaldību ilgtspējīgas attīstības **stratēģijās ir izvirzīti stratēģiski uzstādījumi, kas attiecas uz vietējo kopienu stiprināšanu**, bet ar atšķirīgu fokusu – gan nosakot iedzīvotāju kopienu attīstību, gan piederības sajūtas veidošanu un lepošanos ar novadu, gan veidojot mūsdienīgu, uz sabiedrību orientētu un jaunām iniciatīvām atvērtu pārvaldību, gan sadarbību ar apkaimju līderiem, īstenojot sabiedrības iniciētas rīcības, vai arī izvirzot sabiedrības attīstību kā vienu no svarīgākajām attīstības dimensijām.

Kā būtiskākās **teritoriju vērtības pašvaldību attīstības plānošanas dokumentos** tiek uzsvērtas: dabas resursi un to pieejamība iedzīvotājiem, iekļaujot gan mežus, gan ūdenstilpnes, gan pilsētvides zaļās struktūras; kultūrvēsturiskās vērtības, domājot gan par materiālo, gan nemateriālo kultūrvēsturisko mantojumu; cilvēkkapitāls un sociālās saiknes, iezīmējot gan izglītības, tai skaitā mūžizglītības, kvalitāti un pieejamību, kā arī ģimeniskas vides veidošanu; inovatīva un dinamiska uzņēmējdarbības vide; kā arī savienojamība un infrastruktūras attīstība.

Pašvaldību ilgtspējīgas attīstības stratēģijas ietver novadu unikālo vietu identitātes saglabāšanas aspektus un paredz šī potenciāla izmantošanu ekonomikas veicināšanai, nosakot, ka:

- kultūrvēsturisko vietu saglabāšana un aizsardzība ir viens no tūrisma attīstības priekšnoteikumiem;
- ainaviski vērtīgas teritorijas uzskatāmas par tūrisma, atpūtas un rekreācijas potenciālu;
- kultūrvietas – novada mēroga nozīmīgas vēsturiskās teritorijas un nemateriālais mantojums, lai veicinātu to saglabāšanu, izmantošanas ilgtspēju un iekļaušanos novada tūrisma, izglītības un kultūras piedāvājumā.

Rīcības ar kopienu attīstības uzdevumiem un novadu identitātes veidotājelementiem ir pašvaldību attīstības programmās, kuras detalizē stratēģijās noteiktos uzstādījumus.

Visās pašvaldību attīstības programmās ir **ietvertas rīcības, kuras sekmē novada identitātes saglabāšanu un attīstīšanu**, akcentējot unikālās vērtības, kultūrvēsturisko mantojumu.

Plašāk vai mazāk plaši, bet visas attīstības programmas **ietver pasākumus, kuri veicina sabiedrības līdzdalību teritorijas attīstībā**, atbalstu NVO sektoram un vietējo iniciatīvas projektu īstenošanai, viedo ciemu kustības sekmēšanu. Piemēram, nosakot uzdevumus:

- Veicināt iedzīvotāju iniciatīvu un dalību novada, sava ciema dzīves un teritorijas attīstības plānošanā, vides uzlabošanā, un novada publiskās ārtelpas izdaiļošanā;
- Atbalstīt daudzveidīgu nevalstisko organizāciju darbību pašvaldības teritorijā;
- Atbalsts apkaimju pieejas iedzīvināšanai, to darbībai;
- Uzlabot novada tēlu un stiprināt iekšējo un ārējo sadarbību, kā ietvaros paredzēts Veicināt sadarbību starp iedzīvotājiem, pašvaldību (iestādēm), NVO;
- Konstruktīvas sadarbības uzturēšana ar uzņēmējiem, NVO un vietējo kopienu;
- Veicināt kopienu sadarbību un sabiedrisko aktivitāti

Visas pašvaldības savos plānošanas dokumentos ir respektējušas Likuma par pašvaldībām 15. pantā noteiktās pašvaldību autonomās funkcijas, kas ietver gan kultūrvidi (t.sk. atbalstu radošajām industrijām), gan mūžizglītību, gan iedzīvotāju labbūtību, kas ir atspoguļotas rīcības virzienos un uzdevumos, tomēr dažādās detalizācijas pakāpēs. Piemēram, atbalsts radošajām industrijām ir gan tradicionālu, Latvijā un starptautisku atpazīstamu pasākumu izveide un regulāra rīkošana, gan kultūras infrastruktūras attīstība novadā un sabiedrībai pieejams kultūras piedāvājums, gan uzņēmējdarbības vides sakārtošana un sadarbības veicināšana, bet izvērtējot definētos uzdevumus nav norādīts atbalsts radošajām industrijām.

Klientorientēta pieeja, atvērtība, inovāciju sekmēšana pašvaldības pārvaldībā ir aktuāla visām pašvaldībām.

Pašvaldības izvērtē sadarbību ar kaimiņu pašvaldībām un RPR. Vairums pašvaldību akcentē savu atrašanos Pierīgā, bet **Rīgas metropoles areālā konceptus identificējas tikai dažos plānošanas dokumentos.**

Izstrādājot plānošanas dokumentus pašvaldības veic plašas iedzīvotāju aptaujas. Savukārt informāciju no uzņēmējiem iegūst darba grupās vai aptaujās. Visi informācija tiek publicēta un atspoguļota plānošanas dokumentu sējumā "Sabiedrības iesaiste".

4. Rīgas plānošanas reģiona VRG fokusa grupu un Rīgas apkaimju rezultāti par viņu vietējās identitātes redzējumu un RPR ilgtspējīgas sociālekonomiskās attīstības potenciālu

Septiņas VRG fokusa grupu diskusijas notika attālinātā formātā (ņemot vērā Covid-19 pandēmijas ierobežojumus, nodrošinot epidemioloģisko drošību) Zoom platformā no 12. - 21.01.2022., sekojoši:

- 12.01.2022.- Partnerība Daugavkrasts;
- 13.01.2022.- Gaujas Partnerība;
- 17.01.2022.- Jūras zeme;
- 18.01.2022.- Pierīgas Partnerība;
- 19.01.2022.- Lauku Attīstības Partnerība;
- 20.01.2022.- Ropažu Garkalnes partnerība;
- 21.01.2022.- Salaspils Stopiņu Partnerība;

31.01.2022. notika astotā - Rīgas apkaimju fokusa grupa.

Katras diskusijas ilgums bija ap 2 stundām. Diskusijā tika izmantota arī Miro platforma (<https://miro.com>), kurā iepriekš tika sagatavotas darba lapas, tajās diskusijas dalībnieki paši vai ar fasilitatoru atbalstu izteica viedokļus, nodrošinot strukturētu pieeju darbam.

DARBA NORISE

Ievads – iepazīšanās, darba kārtības izklāsts, sanāksmes mērķis, sagaidāmie rezultāti

Partnerības teritorijas identitātes novērtējums – iepazīstināšana ar pirmās darba lapas struktūru un kopīgs darbs to aizpildot

Dažādu jomu novērtējums reģionā – iepazīstināšana ar otrās darba lapas struktūru un kopīgs darbs to aizpildot

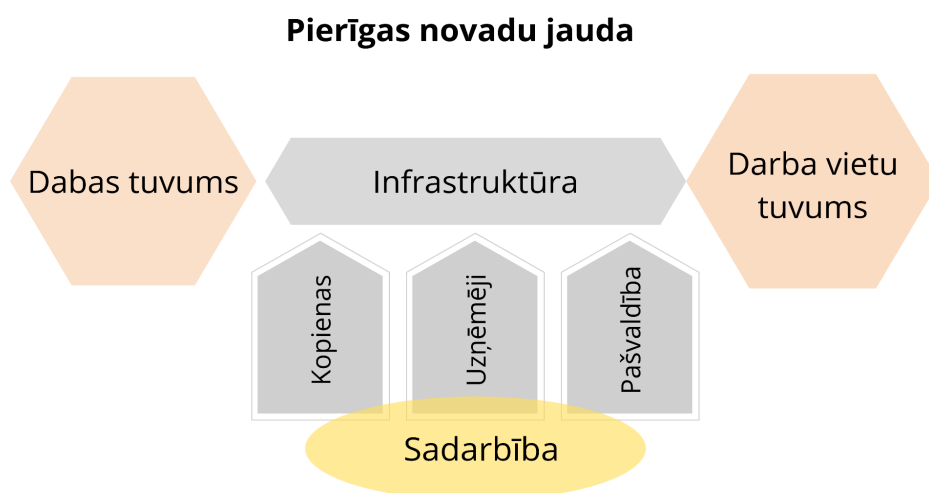
Noslēgums – sanāksmes kopsavilkums, tālākie izpētes soļi un informācija par to, kur būs pieejami rezultāti, atgriezeniskā saite no sanāksmes dalībniekiem.

Uzsākot diskusiju, tiek apskatīts vietas identitātes jēdziens - identitāte ir stāsts par piederību konkrētai vietai, par to, kas mums kopīgs, kas mūs saista un kas mūs atšķir no citu vietu iedzīvotājiem? Pašos pamatos identitāte sniedz sajūtu par savu dzīvesvietu – mūsu attiecībām ar šo vietu, ar iedzīvotāju kopienu, arī plašākā izpratnē – teritoriju, reģionu, valsti, kurā mēs dzīvojam.

4.1. Vietējās identitātes veidotājelementi

Pirmā diskusiju daļa tika fokusēta uz reģiona atsevišķo teritoriju identitāti. Vietējo teritoriju lokālās vērtības katrai ir savas. Tās pēc būtības saskan ar tām, kuras ir ietvertas attiecīgo novadu plānošanas dokumentos.

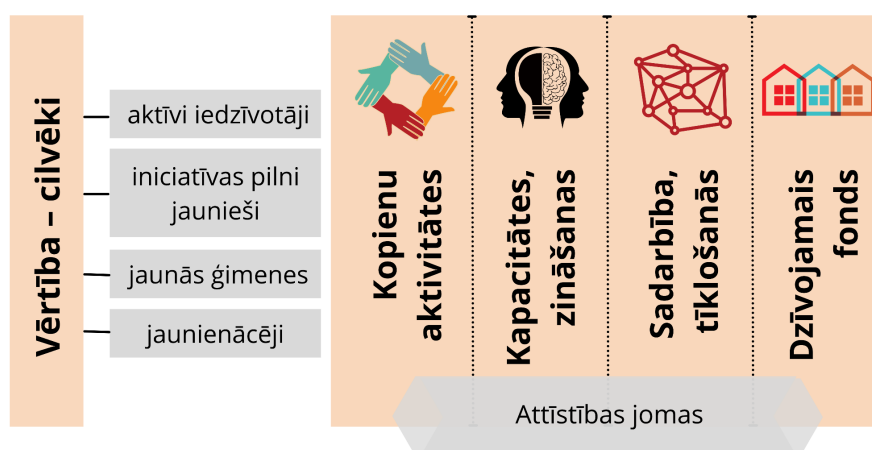
Vietējo teritoriju vienojošais elements ir **Rīgas tuvums** un sevis pozicionēšana kā Pierīgu, kur kā vērtības tiek minētas mierīga dzīve, dabas tuvums, darba vietu tuvums un uzņēmējdarbības attīstība, kam, savukārt, nepieciešama mūsdienīgas infrastruktūras attīstība un visu ieinteresēto pušu sadarbība tās attīstībai un prioritāšu noteikšanai (skat.13. attēlu).

13. attēls. Pierīgas novadu jauda.

Otrs kopīgais elements ir **iedzīvotāju skaita pieaugums**. Visu VRG identificētais kopīgais potenciāls ir cilvēki, kuru skaits Pierīgas novados palielinās. Tie minēti kā vietējās teritorijas unikāla vērtība, ar tiem lepojas, tie ir novada spēks, kas sekmē teritorijas attīstību. Kā rosīgākie un uzņēmīgākie minēti – jaunienācēji, jaunās ģimenes, jaunieši – kas apvienojas aktīvās kopienās. Lai stiprinātu šo resursu nepieciešams:

- attīstīt un atbalstīt kopienu aktivitātes un iniciatīvas, īpaši pievēršot uzmanību kopā sanākšanas iespējām (koprades telpas) un finansējuma pieejamībai;
- popularizēt labākās pieredzes, sekmēt jaunu prasmju un zināšanu apguvi;
- attīstīt un stiprināt sadarbības un tīklošanās aktivitātes;
- pieejams dzīvojamais fonds (jaunām ģimenēm, speciālistiem) (skat. 14. attēlu).

14. attēls: Pierīgas vērtība – cilvēki

Kā nozīmīgs teritorijas identitātes veidotājelements ir **līderība** (minēti ambīcijas, pašiniciatīva, līderi – ideju virzītāji, mērķtiecība), spēja virzīt prioritāros projektus un inovatīvus risinājumus.

Identificējot kopīgo un atšķirīgo Pierīgas novados iezīmējās sekojoši aspekti:

Kopīgais –

- Sadarbības projekti dažādās jomās un tēmās (t.sk. tūrisms, kopienu un kultūras aktivitātes, u.c.)
- Nepieciešamie transporta un mobilitātes risinājumi;
- Jau esoši pārnovadu sadarbības klasteri - piem., Ogre, Ikšķile, Salaspils –aktīvās atpūtas iespējas ģimenēm ar bērniem; pārnovadu uzņēmējdarbības sadarbība tūrisma attīstība Exit Riga zīmola izveide), u.c.

Identificējot atšķirīgo, dalībnieki vairumā gadījumu uzskaitīja, kas nav viņu teritorijās (citiem labāks), un retos gadījumos uz atšķirīgo palūkojās kā uz teritorijas potenciālu, kā piemēram:

- Vēstures mantojums, tradīcijas;
- Prioritāti definējuši un virzoši novadi – Ogre un Sigulda ar tūrisma konceptu, Ķekava ar kopienu atbalstu (jauniešu māja), Ādaži ar infrastruktūras attīstību, u.c.

Rīgas apkaimju pārstāvji kā savu teritoriju vērtības min galvenokārt lokālas (apkaimju) lietas un vietas. Savukārt kā stiprās puses (bez lokālām lietām un vietām) tiek minēta arī daudzveidība un ļoti dažādā pilsētvide. Atšķirīgā un kopīgā identificēšanā dalībnieki atgriežas pie savām apkaimēm, bet neskata Rīgu kopumā un teritorijas/novadus ap to.

Kā teritorijas attīstības virzītāji, tāpat kā VRG grupās, tiek identificēti aktīvie iedzīvotāji, biedrības, aktīvas kopienas.

4.2. Rīgas plānošanas reģiona ilgtspējīgas sociālekonomiskās attīstības potenciāls

Diskusiju otrā daļā par Rīgas plānošanas reģiona ilgtspējīgas sociālekonomiskās attīstības potenciālu, kas balstīts reģiona teritoriju, vietu, kopienu vai reģiona kopējā identitātē un vērtībās tika apskatītas septiņas tēmas: ekonomikas attīstība, pārvaldība, veselība, izglītība, kultūra, apbūvētā vide un sociālā vitalitāte. Turpmāk tiek sniegts kopsavilkums par katru no minētajām tēmām.

4.2.1. Ekonomikas attīstība

Rīgas plānošanas reģiona ekonomisko aktivitāti, uzņēmējdarbību un infrastruktūru vairums dalībnieku vērtē kā labi attīstītu.

Kā nozīmīgākās reģiona ekonomikas attīstības veicinošās jomas tika minētas - mobilitāte un savienojamība, uzņēmējdarbības infrastruktūras attīstība, pārdomāta, labi komunicēta plānošana.

Galvenie elementi, kas tieši ietekmē kopējo reģiona identitāti minēti:

- ekonomikas mērogs attiecībā pret pārējo Latviju;
- Rīgas un Pierīgas savstarpējā papildinātība;
- bažas par investīciju un ES finansējuma samazinājumu (LEADER, industriālie parki, akceleratori), kas var sekmēt uzņēmumu aizplūšanu no RPR;
- Infrastruktūras (t.sk. trūkst telpas uzņēmējdarbības attīstībai, ceļu kvalitāte) trūkums uzņēmējdarbības attīstībai. Jāveicina koprades telpu attīstību;
- Mobilitātes jautājumu sakārtošana (teritoriju savstarpējā savienošana);
- Pakalpojumu attīstīšana tuvāk iedzīvotāju dzīves vietai;

- Attīstīt park&ride sistēmu;
- Viedu risinājumu ieviešana, digitalizācija;
- Spēcīga sadarbība uzņēmējdarbības biedrību starpā;
- Pašvaldību izlīdzināšanas fonda lielās iemaksas.

4.2.2. Pārvaldība

Vairums dalībnieku pārvaldību vietējās teritorijās vērtē kā labi vai vidēji attīstītu, bet reģiona pārvaldību kā vidēji attīstītu, turklāt lielai daļai reģiona pārvaldību ir grūti novērtēt.

Kā nozīmīgākās reģiona pārvaldības attīstības veicinošās jomas tika minētas - pārdomāta un labi komunicēta plānošana ar stratēģisku redzējumu (Redzējums par reģiona attīstību 25-50 g. uz priekšu, ilgtermiņa attīstības vīzija), sabiedrības līdzdalība – Rīgas reģiona Parlaments un Rīgas metropoles areāla stiprināšana.

Galvenie elementi, kas tieši ietekmē kopējo reģiona identitāti minēti:

- sadarbība un atgriezeniskā saite, klātienes tikšanās;
- kopīgas plānošanas vadlīnijas reģiona pašvaldībām (kad reģionam būs noteiktas attīstības prioritātes, kādas ir kopīgās problēmas un risinājumi);
- mārketinga un interešu aizstāvība – Pierīgas pacelšanai nacionālajā dienas kārtībā.
- sabiedrības līdzdalības veicināšana un informācijas sniegšanas par reģiona darbību;
- ilgtermiņa vīzijai par RPR attīstību;
- datus balstīta pārvaldība.

4.2.3. Veselība

Veselības tēma ir par veselības pakalpojumiem, veselīgu dzīvesveidu un labbūtību. Vairumam dalībnieku tēmas vērtējums vietējās teritorijās dalās no slikti līdz labi attīstītas, bet reģionā tā pārsvarā vērtēta kā labi un ļoti labi attīstīta.

Kā nozīmīgākās veselības attīstību veicinošās jomas reģionā tika minētas - pakalpojumu sniegšana tuvāk iedzīvotājiem, sporta infrastruktūras attīstība vietējās teritorijās (Tautas sporta koncepcija reģionā ar mērķtiecīgiem finanšu instrumentiem iedzīvotāju virzītai attīstībai), veselības izglītība un telemedicīna.

Galvenie elementi, kas tieši ietekmē kopējo reģiona identitāti minēti:

- nacionālas programmas infrastruktūras izbūvei reģionos (Igaunijas pieredze);
- pakalpojumu nodrošināšana, t.sk., ģimenes ārstu pieejamība tuvāk iedzīvotājiem;
- labbūtība nosaka dzīvesvietas izvēli Pierīgā;
- attīstīt arī veselības pakalpojumu pieejamību bērniem, jauniešiem;
- veidot rekreācijas, atpūtas vietas reģionā;
- kvalitatīva un moderna pakalpojuma nodrošināšana.

4.2.4. Izglītība

Izglītības tēma ir par mācību iespējām, kvalitāti, kompetenci, mūžizglītību un atbalstu izglītībai. Vairumam dalībnieku tēmas vērtējums vietējās teritorijās dalās no vidēji līdz ļoti labi attīstīta, bet reģionā pārsvarā vērtējums ir "labi attīstīta".

Kā nozīmīgākās izglītības attīstības veicinošās jomas reģionā tika minētas - vienota reģiona izglītības attīstības stratēģija (motivācijas sistēmas izstrāde, lai piesaistītu jaunus speciālistus izglītības iestādēm), interešu un

mūžizglītības dažādošana, atbalsts mācību procesam ārpus skolas, t.sk. pētnieciskā darba veicināšana (dienas centri, jauniešu māja, koprades telpas).

Galvenie elementi, kas tieši ietekmē kopējo reģiona identitāti minēti:

- reģiona atsevišķo teritoriju identitāte saskaņojas ar izglītības procesu;
- līderi, kas attiecīgās izglītības apakšnozari var virzīt un ieviest;
- sekmēt bērnudārzu pieejamību reģionā;
- izglītības saskaņota ar teritorijas specializāciju (piem., Ķīmiņa Olainē);
- mazo skolu saglabāšana apkaimēs.

4.2.5. Kultūra

Kultūras tēma ietver kultūras aktivitātes, piedāvājumu, kvalitāti. Vairums dalībnieku kultūras attīstību vietējās teritorijās vērtē kā vidēji līdz ļoti labi attīstītu, bet reģionā kā labi un ļoti labi attīstītu.

Kā nozīmīgākās kultūras attīstības veicinošās jomas reģionā tika minētas – lokālo vietu potenciāla izmantošana (ūdensmalas u.c. dabas teritorijas) pakalpojumu daudzveidīgumam, mikropasākumi kopienās, kas sasaistās ar vietrades procesu (sekmēt stāstus par konkrētu teritoriju - ko saprot gan tūristi, gan vietējie), jaunu tradīciju veidošana, kulturgu tīklojums un vienota sadarbība, mārketinga (lepošanās ar panākumiem) un kopīgas pasākumu datu bāzes vai kalendāra izveide.

Galvenie elementi, kas tieši ietekmē kopējo reģiona identitāti minēti:

- pārnovadu sadarbība pasākumu rīkošanā,
- festivāli Pierīgā (gadskārtēji kopīgi notikumi);
- kultūrai pieejamais atbalstus;
- iedzīvotāju un kopienu potenciāls kultūras aktivitāšu dažādošanai;
- mūsdienīga kultūras telpa un infrastruktūra;
- sekmēt vai ieviest vietējās tradīcijas (kultivēta atšķirīgo, izceļot unikālo);
- mārketinga aktivitātes (komunikācija ar ārpasauli);
- atbalstīt vietējiem amatieru kolektīviem;
- iesaistīt visas paaudzes pasākuma norisēs tādejādi dažādojot kultūras piedāvājumu.

4.2.6. Vide

Vides tēma ietver apbūvēto vidi, apmierinātību ar apkārtējo vidi, pilsētvides kvalitāti. Vairums dalībnieku vides jomu gan vietējās teritorijās, gan reģionā vērtē kā vidēji un labi attīstītu.

Kā nozīmīgākās vides attīstības veicinošās jomas reģionā minētas - ilgtermiņa risinājumi, mainot iedzīvotāju domāšanas veidu (piemēram, kanalizācijas sakārtošana), veicināt samērīgu attīstību teritorijās, kur ir nodrošinātas komunikācijas u.c. infrastruktūra, sekmēt uzņēmējdarbību, kas veicinātu dzīvojamā fonda attīstību un renovāciju.

Galvenie elementi, kas tieši ietekmē kopējo reģiona identitāti minēti:

- mikromobilitāte starp lielajām transporta artērijām un novadu iekšienē, t.sk. veloinfrastruktūras attīstīšana
- stratēģija dabas pamatņu saudzīgai izmantošanai;
- vietējās teritorijās vienota arhitektoniska risinājuma veicināšana jaunajā apbūvē.
- pārdomāta plānošana (t.sk. rekreācijas zonas, teritorijā esošās dabas vērtības);
- vienmērīga teritoriju attīstība (samazinot haotisko apbūvi);
- publiskās infrastruktūras izveide (skvēri, parki u.tml.).

4.2.7. Sociālā vitalitāte

Sociālās vitalitātes tēma ir par iedzīvotāju tīklošanos, savstarpējo sadarbību. Vairums dalībnieku sociālo vitalitāti vietējās teritorijās vērtē kā labi vai vidēji attīstītu, bet reģiona pārvaldību kā vidēji attīstītu, turklāt lielai daļai reģiona pārvaldību ir grūti novērtēt.

Kā nozīmīgākās sociālās vitalitātes attīstības veicinošās jomas reģionā tika minētas - Rīgas un Pierīgas sadarbības veicināšana, iedzīvotāju virzīta attīstība un kopienu, interešu grupu tīklošanās, koprades telpas, reģiona prioritāšu noteikšana (pāris lielās tēmas, kuras viena pašvaldība nevar iznest), Pierīgas standarts – apņemšanās, ko vienoti realizē visas pašvaldības.

Galvenie elementi, kas tieši ietekmē kopējo reģiona identitāti minēti:

- platforma komunikācijai un informācijas apmaiņai
- sadarbība visos/ dažādos/ pārnovadu līmeņos, iesaiste;
- veicināt sajūtu, ka viss ir tepat, robežu jaukšana;
- mērķtiecīgi finanšu instrumenti, kas sekmē iedzīvotāju sadarbību;
- kopienas kā piederības veidotājas;
- tīklošanās pasākumi interešu grupām, dažādām mērķauditorijām;
- iedzīvotāju forumi.

5. Interviju kopsavilkums

Lai nodrošinātu kvalitatīvu "Rīgas plānošanas reģiona" (turpmāk tekstā RPR) identitātes veidotājelementu izpēti, salīdzinātu aptaujas un fokusa grupu diskusiju rezultātus, tika veiktas padziļinātas intervijas ar vairākiem speciālistiem. Kopā tika **veiktas 5 (piecas) padziļinātās intervijas** ar Ilonu Annu Ekloni, teritoriālās politikas ekspertu, bijušo "Eiropas teritoriālās sadarbības grupas" (ESPON ETSG) direktori, Edvardu Smiltēnu, Rīgas domes priekšsēdētāja vietnieku, Rīgas plānošanas reģiona Attīstības padomes priekšsēdētāja vietnieku, Rīgas un Pierīgas pašvaldību apvienības "Rīgas Metropole" līdzpriekšsēdētāju, Ievu Lasmani, Rīgas pašvaldības aģentūras "Rīgas investīciju un tūrisma aģentūras" tūrisma pārvaldes direktora vietnieci, Aivu Vancāni, Pierīgas tūrisma asociācijas pārstāvi un Andri Kleperi, Vidzemes augstskolas asociēto profesoru. Padziļinātā intervija ietvēra 9 (deviņus) jautājumus, sākot no identitātes jēdziena izpratnes līdz detalizētai Rīgas reģiona identitātes veidotājelementu apzināšanai.

Kā viens no būtiskākajiem reģiona teritorijas atpazīstamības elementiem ir **Rīga – valsts galvaspilsēta, metropole, ekonomiskās attīstības un izaugsmes centrs**, kas atšķir RPR no pārējiem Latvijas republikas plānošanas reģioniem un sniedz nozīmīgas priekšrocības un potenciālu tālākai attīstībai, kā arī sasaistei ar plānošanas reģiona teritorijas identitātes veidotājelementu apzināšanos. Šai kontekstā **RPR teritorijas robežu izmaiņas**, kas stājās spēkā 2021. gada 1. jūlijā, **tiek vērtētas kā pozitīvs solis ne tikai Rīgas metropoles areāla ekonomiskās telpas attīstībā, bet arī kā iespējas veidot un stiprināt RPR identitāti, tai skaitā, skaidrāku un spēcīgāku pozicionējumu**: "Līdz šim Limbažu un Tukuma gals, manuprāt, ļoti būtiski jauca šo bildi. Arī Rīgas reģiona spēja pietiekoši koncentrēti, konkrēti un lakoniski arī formulēt, kas tad viņi ir gan nacionālā, gan starptautiskā mērogā. Kā Jūs saprotat, kas ir Rīga, kas ir Tukums, kas ir Limbaži – tās ir tomēr diezgan atšķirīgas pasaules gan ģeogrāfiski, gan ekonomiski." Tai pašā laikā ir jāņem vērā Latvijas kultūrvēsturiskais iedalījums, kas savukārt, Rīgu, tai skaitā lielāko daļu no RPR teritorijas pašvaldību iekļauj Vidzemes, vienā no piecām Latvijas vēsturiskajām zemju teritorijām. Līdz ar to ne tikai RPR teritorijas, bet arī vēsturisko zemju kultūrtelpas, kā arī vairāku atsevišķu pašvaldību attīstītas vietas piederības stratēģijas nosaka sarežģītību vietas identitātes

apzināšanās kontekstā: "... vietu ir daudz un ir jānedefinē – Rīga, Pierīga, Rīgas plānošanas reģions vai Rīgas funkcionālā telpa. Vai skatās kultūrvēsturiskos reģionus (Rīga bieži skatīta kā Vidzemes lielākā pilsēta), vai pēc vēsturiskā zemju likuma (var skatīt, kur ir vēsturiskā robeža, bet varbūt, ka no ekonomikā viedokļa tas neder)." Ņemot vērā RPR kultūrvēsturisko, ekonomisko un sociālpolitisko attīstību, teritorijas identitātes elementu apzināšanās iekļauj vairākus līmeņus un skatupunktus, spilgti tiek akcentēts "Rīgas" vārds, ģeogrāfiskā un valstiskā nozīme reģiona identitātes veidošanā. Vairākkārt parādās **apzīmējums "centrs" un "mezgls"**, saistībā ar starptautisku transporta sistēmu (Rīgas lidosta, osta), politiskās varas centrs, atzīts kultūras mantojuma centrs (Hanzas pilsēta), daudzpusīgs piekrastes, rekreācijas, kultūras tūrisma epicentrs, kas tiek uztverts arī kā iedzīvotāju labsajūtas un uzņēmējdarbības attīstības veiksmīga vieta. Rīgas sasniedzamība un reizē, tuvums, kopumā nosaka RPR pievilcību dzīvesvietas izvēlē un veicina ne tikai reģiona, bet arī Latvijas iedzīvotāju ekonomisko migrāciju. Tai pašā laikā, vairāki speciālisti atzīst, ka lielpilsētas un Pierīgas teritoriju atvērtība ienācējiem var radīt zināmu slodzi uz reģiona infrastruktūru pašvaldībām, piemēram, nodrošinot kvalitatīvu un pieejamu izglītību, nokļūšanu uz darbavietām citos reģionos. Savukārt, vietas piederības veidošanas kontekstā, ir būtisks saprotami nedefinēts, neizplūdis identitātes saturs.

Otrs, būtisks aspekts, kas tika norādīts speciālistu padziļinātajās intervijās ir **RPR administratīvās un funkcionālās kompetences**, kuru ietvaros RPR nodrošina reģiona attīstības virzieniem atbilstošu koordinētu plānošanu un sadarbību, saskaņā ar Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģiju līdz 2030. gadam. Vispārināti balstoties mūsdienu realitātē, reģionu politika un pārvalde virzās uz maksimāli efektīvāko pārvaldības modeli (vai metropoļu pārvaldi), kurā izteikts uzstādījums ir iziet ārpus vienas pašvaldības administratīvajām robežām, lai pilnīgi citā mērogā risinātu jautājumus, kur viena pašvaldība nespēj nodrošināt resursus un pietiekamu atpazīstamību. Šajā kontekstā tiek minēti vairāki teritoriju vienojoši piederības veidotājelementi, kas ir saistīti ar teritorijas attīstības politiku, starptautisko dimensiju un ekonomisko attīstību – **Rīgas metropole, Baltijas jūras piekraste, Rīgas tuvums**: "Rīga un apkārtējā funkcionālā telpa ir mūsu ekonomiski attīstītākais reģions šobrīd. Cilvēki ar savu izvēli palikt Pierīgā un dzīvot tur, un attīstīt savas ģimenes un saimniecības, arī ir tādā veidā, manuprāt, apliecinājuši savu identitāti un piederību šai teritorijai." Tai pašā laikā tiek skaidri norādīts uz RPR kompetenču stiprināšanu Latvijas kontekstā, tā arī starptautiska mēroga virzienā ar **Rīgas kā pilsētkopas aglomerācijas, stratēģisku funkcionālās telpas priekšrocību demonstrēšanu gan Baltijas mērogā, gan Eiropas mērogā**, atzīstot, ka reģiona pārvalde un sadarbība ārpus administratīvajām robežām, ir izaicinājums: "... funkcionālā pieeja var kalpot par pamatu arī domājot par vietas identitāti, vietas pozicionēšanu, savu resursu apzināšanu un caur to tiešām arī šo te vietas zīmološanu kā jau starptautiska mēroga stratēģiju". Vairāki speciālisti atzīst, ka **Rīgas reģions kā metropole nav pietiekoši apzināta, veidota kopīga atpazīstamība un pozicionēta starptautiskā mērogā**, nevis kā valsts galvaspilsēta, bet kā konkurētspējīgs reģions, kas zināmā mērā arī apgrūtina jaunu ārvalstu investīciju ienākšanu. Šajā kontekstā īpaši tiek akcentēta RPR pašvaldību savstarpējā sadarbība: "gribās, lai tas spēcīgāk un vienotāk tiktu starptautiski formulēts un pozicionēts – kas mēs esam visi kopā kā Pierīga, kā metropole? Nevis tur katrs atsevišķi pašvaldības vadītājs ar saviem uzņēmējiem, cik tur katrs izveicīgs un ko spēj piesaistīt. Ja mēs gribam piesaistīt starptautisko uzmanību, man liekas, šim vienotajam pozicionējumam caur identitāti, caur piederību, caur brandingu ir, noteikti, jābūt un jābūt daudz spēcīgāk." Ne tikai apzināšanās, bet arī diskusija un politiska vienošanās par RPR potenciālajiem resursiem, var būt vērtīgs pienesums reģiona kopējai identitātei: "ja vīzija par to, kas mēs esam vai kas mēs vēlamies kļūt, ja tā uztaptu, un pietiekoši reālistiski, tad attiecīgi pašvaldības varētu saprast, kas tad ir tie resursi viņu rīcībā, kas varētu nest zināmu pienesumu. Bet tas prasa noteiktu domāšanas veidu, kas "iziet ārpus manas saimniecības robežām", ... arī prasa zināmu laiku, politisko kultūru, varbūt arī politiskās vadības paudžu nomaiņu." Kā nosacījumu sadarbības veicināšanai, speciālisti min praksē balstītus piemērus, projektus, kas pierāda, ka pozitīvas pārmaiņas sadarbībā ir iespējamās.

Trešais aspekts, kas vairākkārt tiek minēts speciālistu intervijās ir Rīgas un Pierīgas teritoriālais nošķirums, Pierīgas reģiona pašvaldību (īpaši pilsētu, piemēram, Sigulda, Tukums, valstspilsētas Jūrmala) dažādās

asociācijas un “Pierīga” nosaukuma fonētiskā un sajūtās balstītā nozīme. Arī šajā kontekstā, kā vienojošā Pierīgas reģiona pašvaldību raksturojošā īpašība RPR ietvaros, tiem minēts **Rīgas tuvums**. Kā vēl viena Pierīgu raksturojošā īpašība tiek minēts **miers**, saistībā ar dzīvesvietu un atsevišķos gadījumos, tika minēts salīdzinājums ar Rīgas **“guļamrajoniem”**. Raksturojot Pierīgu, tiek minēti arī epiteti par **ekonomiski aktīvām, tīrām un zaļām teritorijām, kas ar labvēlīgas dzīvošanai un ģimeņu veidošanai**. Speciālisti atzīst, ka Pierīgas reģions ir ļoti pretrunīgs, gan no identitātes veidotājelementu, gan no kopienu veidošanās aspektiem: “Pierīgā ir stingri stereotipi – kur ir turīgie, kur ir deviņdesmito gadu turīgie. Un tad pat sanāk, ka viņi negrib apzināti veidot kopienas – tur ir milzīgi Žogo, tūjas, slēpjama korupcija, nauda. Tas ir sarežģīti no kopienas viedokļa aspekta.” Iespējams, ka šādi priekšstati ir saistīti ar Pierīgas teritoriālo sadalījumu, kas ir pietiekami sadrumstalots, ar plašāku pārvaldes jautājumu loku, kas iziet ārpus vienas pašvaldības robežām (gan transporta, gan vides, gan pakalpojumu jautājumos). Otrs pieņēmums, ka RPR veido pašvaldības ar stratēģiski nostiprinātām identitātēm, kā piemēram, Jūrmala un Sigulda. Neskatoties uz to, ka šo vietu iedzīvotāji savu ikdienu saista ar Rīgu, vēlme pastāvēt kā atsevišķai teritoriālai vienībai, ar mazāku sasauci ar Pierīgu, ir izteiktāka. Speciālisti akcentē četras, viņuprāt, būtiskas lietas, kas ietekmē identificē piederību RPR: 1) **vārda “reģions”, “apkārtnē” un piedēkļa “pie-” uztvere**, kas neveido asociācijas ar “būt daļai no”, bet gan kā kaut kas, kas atrodas perifērijā; 2) **līdzās pastāvēšana**, kas nozīmē veidojot kopīgo RPR identitāti, respektēt reģionā ietilpstošās teritoriālo vienību vietējās identitātes. Viena no pieejām būtu Pierīgas reģiona pašvaldību (pilsētu, novadu) tēla auditēšana, lai saprastu vienojošās un atšķirīgās asociācijas. Kā arī minētie pieņēmumi iezīmē teritoriju – Rīga un Pierīga nošķiruma izskaušanu, attīstot līdzvērtīgas un atvērtas teritorijas identitāti, kurā ir būtiska savstarpēja sadarbība, līderība un piederība reģionam: “Rīga un Pierīga saaug kopā. Tāpat arī ar iedzīvotājiem – novadi saplūst vienā, vairs nenošķir vai tā ir Rīga vai jau kāds tālāks novads.” 3) **vienotākas politikas** “kurās Rīga un Pierīga spēj vienoties par absolūti koordinētu, sinhronizētu, kopīgu rīcību” un **vienotība stratēģiskos jautājumos**, “kas būtu ieguvums visai teritorijai kopumā.” Lielā mērā RPR identitātes apzināšanās un iedzīvināšana ir saistīta ar pragmatiskiem ieguvumiem, ko izjūt un pieredz reģiona iedzīvotāji, piemēram, ērta transporta sistēma starp reģiona pašvaldībām, atvērtas nodarbinātības iespējas un citi jautājumi. Šajā kontekstā tiek uzsvērta RPR kā vadošās institūcijas līdera loma, lai tas kļūtu par ietekmīgu, jaudīgu institūciju, kas apvieno reģiona pašvaldības, spēj realizēt vērienīgus, starptautiska mēroga projektus, kā arī efektīvi risināt reģionāla mēroga problēmas. Speciālisti uzsver arī **RPR kā aktīva, demokrātiska un atbildīga mediatora lomu**, piedāvājot dažādas diskusiju un sadarbības platformas tādiem spēlētājiem kā pašvaldības, valsts pārvaldes institūcijām un vietējām kopienām. 4) **Rīgas un Pierīgas institucionālā sadarbība un informācijas apmaiņa dažādās jomās**, piemēram, tūrisma produktu veidošana, mārketinga kampaņu izstrādē u.c.

Speciālisti arī norāda uz vairākām esošām RPR priekšrocībām un vērtībām, ko ņemt vērā identitātes konceptuālo virzienu izstrādē:

- **Transports, loģistika, biznesa infrastruktūra, pieejamība** – “to visu nenodrošina tikai Rīga kā pilsēta, to nodrošina Rīga un Pierīga”. Pierīgā ir industriālās teritorijas, noliktavas, loģistikas centri, ražošanas teritorijas, kas piedāvā lielākas platības par zemākām cenām (uzņēmēji tāpēc arī pārceļ savu ražošanu uz Pierīgu) – pašvaldību atbalsts, infrastruktūras nodrošināšana. Vienlaikus – arī lielāks noiets produkcijai.
- **Komplekss reģiona resurss un funkcionalitāte** – starptautisks reģiona pozicionējums gan no ekonomikas un inovāciju viedokļa, gan no teritoriālās līderības viedokļa: “neviens pati Rīga, neviens pati Pierīga nevar nodrošināt pilnu komplektu, ko var Rīgas metropole.”
- **Reģiona ekonomiskā ekosistēma** – zinātniskais inovāciju potenciāls ir būtisks ne tikai starptautiskajai arēnai, bet arī vietējam tirgum: “ekonomiskā ekosistēma Rīgu un Pierīgu jau šobrīd ir ļoti cieši sasaistījusi, un uz to ir jābūvē.” RPR ir koncentrējies zinātniskais, akadēmiskais, biznesa potenciāls, kas ir nepieciešams, lai attīstītu jaunas tehnoloģijas, lai attīstītu ilgspējas prakses, kas ir būtiskas gan Latvijas mērogā, bet izteiktāki tieši RPR ietvaros, ņemot vērā iedzīvotāju koncentrāciju, kopējo antropogēno slodzi, uzņēmējdarbības vidi un šo aspektu ietekmi uz vidi, gaisa kvalitāti utt.

- **Izpratne par iedzīvotāju un kopienu līdzdalības nodrošināšanu reģiona plānošanas procesos** – ir daudz mazāk piemēru, kur šī prakse tiek nodrošināta tikai formāli. Pašvaldības izrāda godīgu un atklātu ieinteresētību iedzīvotāju vajadzībās, kā arī cenšas veidot dažādus inovatīvus formātus iedzīvotāju līdzdalībai.
- **Vides ilgtspēja un inovācijas (tehnoloģijas)** – loģisks un potenciāls reģiona pozicionējums, taču jāņem vērā arī reģiona pašvaldību vietējās identitātes konkurētspējīgās un kultūrvēstures mantojuma vērtības.

Teritorijas identitātes veidošana ir stratēģisks plānošanas process, īpaši: “metropoļu mēroga plānošana un pārvaldība viennozīmīgi noved pie jautājumiem, kas ir būtiski identitātes veidotājelementi.” Lai reģiona identitātes izstrādes projekts būtu veiksmīgs, speciālisti arī norāda uz vairākiem izaicinājumiem:

- **Plānošana un pārvaldība funkcionālā mērogā šobrīd ir attīstīta Eiropas prakse**, kuru noteikti ir jāsteno arī Latvijā: “jo mūsdienās neviens no būtiskiem attīstības jautājumiem nevar tikt iegrožots vienas pašvaldības administratīvās teritorijas ietvarā. Jā, mēs esam spēruši būtisku soli ar jaunu administratīvu teritoriālo reformu, jo pašvaldību mērogs tālāk tika palielināts, bet ne Pierīgas gadījumā.” Speciālisti norāda, ka ir reģioni, kuru teritoriālais mērogs ir tik liels, ka pašvaldības sevi var uzskatīt par pašpietiekamām, taču Pierīgā šis sadalījums joprojām ir pietiekami smalks un sadrumstalots, kaut arī jautājumu mērogs ir plašs un iziet ārpus vienas pašvaldības robežām. “Tāpēc pārvaldības modelis Rīgas metropoles mērogā un arī plānošana Rīgas metropoles mērogā ir nozīmīga. Bet atkal – nevis, lai visiem pastāstītu, ka mēs esam spēcīgākie un mums ir tas un šis Latvijas mērogā, bet, joprojām neatbildētais jautājums, kur politiķi baidās sniegt kaut kādas atbildes, jo līdz šim Rīgas pilsētas un apkārtējo pašvaldību sadarbība ir apgrūtināta, tas jāsaka atklāti[.], bet ir jānāk kopā, ir jārunā, Rīgai ir jāuzņemas vadošā loma visā šajā procesā. Visiem pārējiem no tā nav jābaidās, un vienkārši ir jāsaprot šis savstarpējais pozicionējums, un kā mēs visi kopā sadarbojoties, varam šo te Rīgas starptautisko lomu (nevis tikai kā galvaspilsētas, bet Rīgas kā metropoles) celt.”
- **Reģiona identitātes veidošanā svarīga ir politiskā līderība**, spēja izstrādāt un vadīt starptautiska mēroga reģiona atpazīstamības projektu. Tai pašā laikā jārespektē un jāzina reģiona iedzīvotāju vajadzības, pakalpojumu sniegšana un sabiedriskais transports var tikt risināti vietējā līmenī, bet svarīgas ir tās lietas, kas var piesaistīt uzmanību un vairo reģiona resursus – uzņēmējdarbība, ekonomika, ārvalstu investīcijas.
- **RPR institūcijas līdera lomas apzināšanās reģiona pārvaldībā**. Iespējas attīstīt savstarpēji veiksmīgu sadarbības modeli, lai uzturētu dialogu ar reģiona pašvaldībām un no otras puses, ir “jāsāk ar ļoti konkrētiem un nedaudziem jautājumiem”. Piemēram, reģiona zīmola formulēšana vai kaut kas cits praktiski īstenojams, kur būtu gūstama pārliecība, ka pieeja strādā un sadarbība varētu tikt paplašināta arī citos, stratēģiskos darbības virzienos.

6. Secinājumi un ieteikumi

Kopienas un apkaimes identificējas savās lokālās teritorijās, apzinās lokālo teritoriju unikālās vērtības un attīstības virzītājspējus, galvenokārt identificējot dabas vērtības un cilvēcisko faktoru / sociālo kapitālu.

Piederības sajūtu vairāk apliecina Rīgai un Pierīgai, bet kopēja redzējuma īstī nav. Fokusa grupās vairums dalībnieku uz RPR attīstības jomām skatījās “no sava novada/pilsētas skatu punkta” un identificēja reģiona virzītājelementus - “kā mums trūkst...” Rīgas pilsētas apkaimju pārstāvjiem ir grūtāk kā VRG pārstāvjiem kopskatīt Rīgas plānošanas reģionu.

Visas Rīgas plānošanas **reģiona attīstības jomas pārsvarā vērtētas kā labi vai vidēji attīstītas**, tomēr Pārvaldību liela daļa fokusa grupu dalībnieku atzīst kā grūti novērtējamu.

Visu pašvaldību ilgtspējīgas attīstības **stratēģijās ir izvirzīti stratēģiski uzstādījumi, kas attiecas uz vietējo kopienu stiprināšanu**, atšķirīgs ir fokuss – kopiena, sabiedrība vai iedzīvotāju iesaiste. Stratēģijas ietver novadu unikālo vietu identitātes saglabāšanas aspektus (kultūrvēsturiskos, ainaviski vērtīgos, kultūrvietu) un paredz šī potenciāla izmantošanu ekonomikas veicināšanai.

Visās pašvaldību **attīstības programmās ir ietvertas rīcības, kuras sekmē novada identitātes saglabāšanu un attīstīšanu**, akcentējot unikālās vērtības, kultūrvēsturisko mantojumu. Plašāk vai mazāk plaši, ietverti pasākumi, kuri veicina sabiedrības līdzdalību teritorijas attīstībā, atbalstu NVO sektoram un vietējo iniciatīvas projektu īstenošanai, viedo ciemu kustības sekmēšanu.

Pašvaldības izvērtē sadarbību ar kaimiņu pašvaldībām un RPR. Vairums pašvaldību akcentē savu atrašanos Pierīgā, bet **Rīgas metropoles areālā koncepts identificējas tikai dažos novadu plānošanas dokumentos**.

Rīgas aglomerācijas attīstības kontekstā ir būtiski izanalizēt Rīgas plānošanas reģiona funkcionālās teritorijas konkurētspējīgas identitātes priekšrocības, resursus un pozicionēšanās scenārijus Latvijas, tā arī Baltijas un Eiropas mērogā. **Rīgas plānošanas reģiona zīmološana ir starptautiska mēroga stratēģija**.

RPR **institucionālā atpazīstamība** ir izteikti zema. Jo zinošāki un iesaistītāki informanti, jautājumos par valsts plānošanas reģionu teritorijām, to attīstības politiku, jo RPR atpazīstamība ir augstāka. Īpaši, saistībā ar RPR teritorijas izmaiņām, vēlama pieejama un skaidra informācija pašvaldību un kopienu informācijas avotos par RPR kompetencēm un funkcijām, kā arī darbības rezultātā īstenoto projektu ieguvumiem. Ņemot vērā, Rīgas un tai pieguļošo pašvaldību ekonomisko ietekmi valstiska un starptautiskā dimensijā, ir nozīmīgi nostiprināt rīcībbspējīga reģiona pozicionējumu, kas ir atvērts attīstībai, sadarbībai.

Pārmaiņu vadība prasa politisku lēmumu pieņemšanu un tajā pat laikā arī diezgan lielu riskēšanu. **Nepieciešama ir RPR līderība ar noteiktām ietekmes svirām, īpaši attīstot valsts centrālās virzītājteritorijas zīmolu**. Svarīga ir reprezentācija gan diplomātijā, gan attiecībās ar investoriem, gan uzņēmējdarbības vidē, gan ar iedzīvotājiem – apliecinājums, ka labklājība atgriežas pie katra iedzīvotāja jūtāmā formātā.

Teritorijas identitātes apzināšanai un veidošanai būtiska ir teritoriālo un sociālekonomisko **datu pieejamība**, kā arī metadatu kvalitāte. **Nepieciešams veidot vienotu datu kopu par RPR teritoriju, kā arī centralizēti nodrošināt datu monitoringu un datu analīzi**, lai mērķtiecīgi veicinātu teritorijas attīstību.

Apkopojot iedzīvotāju aptaujas un fokusa grupu diskusiju rezultātus, var secināt, ka RPR unikālās vērtības ir dabas vērtības, cilvēkkapitāls, infrastruktūra un pakalpojumu pieejamība, Rīga, attīstības potenciāls un vitalitāte, uzņēmējdarbība.

RPR kompetenču ietvaros, ir nepieciešams proaktīvi plānot, risināt un vadīt kopīgi identificētos problēmjautājumus, prioritātes ārpus atsevišķu pašvaldību administratīvajām robežām.

Pētījuma rezultātā tika identificētas RPR nozīmīgākas attīstības jomas:

- Ekonomikā - mobilitāte un savienojamība, uzņēmējdarbības infrastruktūras attīstība, pārdomāta, labi komunicēta plānošana.
- Izglītībā- vienota reģiona izglītības attīstības stratēģija (motivācijas sistēmas izstrāde, lai piesaistītu jaunos speciālistus izglītības iestādēm), interešu un mūžizglītības dažādošana, atbalsts mācību

procesam ārpus skolas, (t.sk. pētnieciskā darba veicināšana (dienas centri, jauniešu māja, koprades telpas).

- Kultūrā – lokālo vietu potenciāla izmantošana pakalpojumu daudzveidīgumam, mikropasākumi kopienās, kas sasaistās ar vietrades procesu, jaunu tradīciju veidošana un kopīgas pasākumu datu bāzes vai kalendāra izveide.

RPR nepieciešams attīstīt spējas, kompetences, resursus, lai īstenotu plānošanas reģionam vērienīgus, stratēģiski nozīmīgus projektus, iesaistot reģionu pārtāvošas dažādas mērķgrupas. Kā arī nodrošināt kompetentus darbiniekus konkrētu stratēģisko prioritāšu virzībai un īstenošanai.

RPR identitātes un zīmola veidošanā ir jāņem vērā reģionā ietilpstošo **vēsturisko zemju kultūrvēsturiskās vides un kultūrtelpu identitātes** veidotājelementi, jo Rīgu un Pierīgas teritorijas apdzīvo iedzīvotāji no visiem Latvijas vēsturiskajiem reģioniem, kuri joprojām sevi identificē arī ar iepriekšējo dzīvesvietu.

Ņemot vērā iedzīvotāju skaitu reģionā (52,5 % procenti no visas Latvijas iedzīvotājiem) un iekšējo migrāciju, RPR ir kā “mazā Latvija”, un tās spēks ir daudzveidībā, pārstāvēt Latvijas reģionu kultūrtelpas.

Prioritāri pārnovadu projekti nevar tikt īstenoti ar ierobežotiem finanšu resursiem, jāveicina ārējā finansējuma piesaiste. Nozīmīgi būtu pārskatīt esošos finanšu pārdales mehānismus. Piemēram, daļu no RPR pašvaldību iemaksām Pašvaldību izlīdzināšanas fondā atstāt RPR prioritāro projektu īstenošanai.

Vērojama tendence uzņēmējdarbības atbalsta mazināšanai Pierīgā (piemēram, samazināts LEADER atbalsts uzņēmējdarbības projektiem), bet tas var mazināt RPR attīstības potenciālu. Starptautiskajā konkurētspējā Rīga un Pierīga ir virzītājspēks, kura lomu nevajadzētu mazināt. Nepieciešams veicināt Rīgas un Pierīgas pašvaldību, RPR reģionu pārstāvošo organizāciju, parterību, apvienību savstarpējo sadarbību, lai veicinātu reģiona ekonomisko un sociālo attīstību.

Noteikt dažas pārnovadu prioritārās Rīgas plānošanas reģiona darbības jomas, kuras regulāri komunicēt ne tikai ar pašvaldībām, bet ar visām iesaistītām pusēm – uzņēmējiem, kopienām, iedzīvotājiem, veidot reģionālo informācijas platformu, sekmēt tīklošanos.

Pārvaldību sekmē pārdomāta un labi komunicēta plānošana ar stratēģisku redzējumu, veicinot sabiedrības līdzdalību – Rīgas reģiona Parlaments un Rīgas metropoles areāla stiprināšana.

Apkopojot fokusa grupu diskusiju rezultātus, var secināt, ka RPR investīciju piesaistei nepieciešama:

- iekšēja stratēģija, kurā noteikti RPR mērķi, prioritārie virzieni un investīciju jomas, iesaistot visus sadarbības partnerus, t.sk. nodrošinot sabiedrības līdzdalību;
- ārējā stratēģija RPR potenciāla pozicionēšanai valsts un starptautiskajā mērogā, t.sk. ārējo investoru piesaistei.

Izpētes procesā tika identificēti potenciālie prioritāro aktivitāšu temati/jomas - identitātes veidotājelementi, investīciju piesaistei:

- vietējo identitāšu spēcīgāšanā, iedzīvotāju un kopienu iesaistei, lai spēcīgātu daudzveidības un dažādības redzējumu uz RPR teritoriju;
- pārnovadu sadarbība pasākumu rīkošanā, festivāli Pierīgā (gadskārtēji kopīgi notikumi);
- mūsdienīga kultūras telpa un infrastruktūra, uzturēt kultūrvēsture vai ieviest vietējās tradīcijas (kultivēta atšķirīgo, izceļot unikālo), mārketinga aktivitātes;

- iedzīvotāju virzīta attīstība un kopienu, interešu grupu tīklošanās; platforma komunikācijai un informācijas apmaiņai;
- mobilitāte un savienojamība, park&ride sistēma plūsmu atbilstībai augošajam iedzīvotāju skaitam;
- uzņēmējdarbības infrastruktūras attīstība, t.sk. telpas uzņēmējdarbības attīstībai, koprades telpas;
- dzīvojamā fonda attīstība Pierīgā (jaunās ģimenes, speciālistu piesaistei);
- digitalizācija un viedie risinājumi.